

© Мухаддес Китапты аударыу Институты, 2004

Марк жазған Хош Хабар

Китап хаққында мағлыұмат

Бул Хош Хабарды Юхан Марк жазған. Ол китапты яхудий емеслерге, яғный римлилерге хәм басқа миллет адамларына қарата жазған болыуы мүмкин. Себеби китапта яхудийлердің үрп-әдетлери хәм арамейше сөзлердің мәнислери түсиндириледи.

Марк Ийсаны Өз бийлиги менен хәрекет еткен Қудайдың Улы сыпатында сүүретлейди. Ийсаның бийлиги тәлим бергенде, жинлерди қуып шығарғанда хәм адамлардың гүналарын кеширгенде белгили болатуғыны хаққында сөз етеди.

Және де усы китаптағы 10:45 та Ийсаның Өзи: «Адам Улы да Өзине хызмет еттириўге емес, ал Өзи хызмет етип, көплердің қутқарылыуы ушын Өз жанын қурбан етиўге келди», — деп айтқанындай, Марк Ийсаны барлық адамларды гүнадан азат қылыў ушын Қудай жиберген хызметши сыпатында көрсетеди.

Биринши бап

Яқыяның жол таярлауы

¹ Құдайдың Улы Ийса Масихтың* Хош Хабарының басланыуы.

² Ийшая пайғамбардың кітабында былай деп жазылған:

*«Мине, Мен хабаршымды алдыңнан жиберемен,
ол Сеңің баратуғын жолыңды таярлап қояды**».*

³ Шөл далада бақырған биреудің дауысы шығады:

*„Ийемізге жол таярлаңдар,
Оның жолларын дүзетіңдер!“»****

⁴ Яқыя шөл далаға келип, адамларды сууға шомылдырды****. Оларға гүналарының кеширилиуі ушын тәубеге келиуі хәм сууға шомылдырылыуды жәриялап жүрди. ⁵ Сонда пүткіл Яхүдия үлкесинің халқы хәм Ерусалим турғынларының хәммеси оған барып, гүналарын мойынлады хәм Иордан дәрьясында шомылдырылды.

⁶ Яқыя түйе жүнинен кийим кийген, белин тери қайыс пенен бууған болып, шегиртке хәм жабайы хәррениң палы менен аұқатланатуғын еди. ⁷ Ол халыққа жәриялап:

— Мениң изимнен меннен де құдиретли Биреу қиятыр. Мен ийлип, Оның аяқ кийиминің бауын шешиуге де ылайықлы емеспен.

⁸ Мен сизлерди суу менен шомылдырдым, ал Ол сизлерди Мухаддес Руұх***** пенен шомылдырады, — деди.

Ийсаның шомылдырылыуы

⁹ Сол күнлери Ийса Галила үлкесиндеги Насыра қаласынан келип, Иордан дәрьясында Яқыяның қолынан шомылдырылды.

¹⁰ Ийса суудан шығыудан-ақ, аспанның ашылғанын хәм Мухаддес Руұхтың кептердей Өзинің үстине түскенин көрди. ¹¹ Сонда аспаннан:

— Сен — Мениң сүйикли Улымсан, Мен Саған ырзаман! — деген саза еситилди.

* 1:1 *Масих* — еврей тилинде «Басына май куйылған адам» деген мәнисти аңлатады. Құдай үәде еткен Қутқарыушы.

** 1:2 Малахия 3:1.

*** 1:3 Ийшая 40:3.

**** 1:4 *Шомылдырыу* — грек тилинде «баптизо». Бул рәсим Құдайдың адамларды кеширип, пәк хәм таза өмирди сыйға беріуинің нышаны.

***** 1:8 *Мухаддес Руұх* — Құдайдың Руұхы.

¹² Соннан соң, дәрриү Мухаддес Руўх Ийсаны шөлге апарды.
¹³ Ийса шөлде қырық күн болып, шайтан тәрәпинен сыналды. Ол жабайы хайўанлар арасында болды хәм периштелер Оған хызмет етти.

Ийсаның шәкиртлерин таңдауы

¹⁴ Яқыя қамаққа алынғаннан кейин, Ийса Галила үлкесине келди хәм Қудайдың Хош Хабарын жәриялап:

¹⁵ – Ыақыт болды, Қудай Патшалығы жақынлады. Тәўбе етип*, Хош Хабарға исениңлер! – деди.

¹⁶ Ийса Галила теңизиниң жағасы менен баратырғанда, теңизге аў салып жүрген Симонды хәм оның иниси Андрейди көрди. Олар балықшылар еди. ¹⁷ Ийса оларға:

– Мениң изиме еринлер! Мен сизлерди адамларды Қудайдың жолына түсириўшилер** қыламан, – деди.

¹⁸ Олар дәрриү аўларын таслап, Оның изине ерди.

¹⁹ Ийса бираз жүргеннен соң, Зебедейдиң улы Яқыпты хәм оның иниси Юханды көрди. Олар қайықта аўларын жамап отырған еди.

²⁰ Ийса дәрриү оларды да шақырды. Олар да әкеси Зебедейди жумысшылар менен қайықта қалдырып, Ийсаның изине ерди.

Ийсаның жаўыз руўхлы адамға шыта бериўи

²¹ Олар Капарнахум қаласына келди. Дем алыс күни*** болғанда Ийса дәрхал мәжилисханаға**** кирип, адамларға тәлим бере баслады. ²² Адамлар Оның тәлимине таң қалысты, себеби Ол диний муғаллимлер сыяқлы емес, ал Өз бийлиги менен тәлим берди.

²³ Сол ўақытта олардың мәжилисханасында жаўыз руўхлы бир адам болып, ол:

²⁴ – Насыралы Ийса! Бизлер менен не жумысың бар? Сен бизлерди жоқ етиўге келдиң бе? Сениң ким екенинди билемен, Сен – Қудайдың Мухаддесисең! – деп бақыра баслады.

²⁵ Бирақ Ийса жаўыз руўхқа кейип:

– Үнинди өшир де, оннан шығып кет! – деди.

* 1:15 *Тәўбе етиў* – терис жолдан қайтып, Қудайдың жолына түсиў.

** 1:17 Сөзбе-сөз: адамларды аўлайтуғын балықшылар.

*** 1:21 Сөзбе-сөз: шемби күни. Мухаддес Нызам бойынша, яхудийлердиң дем алыс күни.

**** 1:21 *Мәжилисхана* – грекше «синагога». Яхудийлердиң Қудайға хызмет ететуғын хәм Қудайдың сөзин үйренетуғын орны.

²⁶ Жаўыз руўх адамды қалтыратты да, қатты бақырып, оннан шығып кетти. ²⁷ Хәмме таң қалысып, өз ара:

– Бул не? Бул қандай құдиретли жаңа тәлиймат? Оның буйрығына жаўыз руўхлар да бойсынады-ғо, – дести.

²⁸ Ийса хәкқинда хабар тез арада пүткил Галила үлкесиниң хәмме жерине тарқалды.

Ийсаның көп адамларға шыта беруі

²⁹ Мәжилисханадан шығыўдан-ақ, Ийса Яқып хәм Юхан менен бирге Симон хәм Андрейдиң үйине келди. ³⁰ Симонның кәйин енесиниң ыссылығы көтерілип, аўырып жатырған еди. Олар Ийсаға ол хәкқинда дәрриў айтып берди. ³¹ Ийса хаялдың қасына барып, қолынан услап турғызғанда, оның ыссылығы түсип, оларға хызмет етти.

³² Қуяш батып кеш түскенде, адамлар Ийсаға барлық аўырған хәм жин урғанларды алып келди. ³³ Пүткил қала халқы есик алдына жыйналды. ³⁴ Ол хәр түрли аўырыў менен аўырған көп адамларға шыта берди хәм көп жинлерди қуўып шығарды. Ийса жинлердиң сөйлеўине рухсат бермеди, өйткени жинлер Оның ким екенин билетуғын еди.

Ийсаның Галиладағы ўазы

³⁵ Таң азанда Ийса ерте турып, үйден шықты. Бир Өзи аўлақ жерге кетип, сол жерде дуўа етти. ³⁶ Симон хәм оның қасындағылар Оны излеп шықты. ³⁷ Оны тапқаннан соң, Оған:

– Хәмме Сени излемекте, – дести.

³⁸ Ол жуўап берип:

– Жүринлер, жакын жайласқан қалаларға барайық. Мен ол жерлерде де ўаз айтыўым керек, себеби Мен сол ушын келгенмен, – деди.

³⁹ Солай етип, Ийса пүткил Галила үлкесин аралап, олардың мәжилисханаларында ўаз айтып, жинлерди қуўып шығарды.

Ийсаның мақаў кесел болған адамға шыта беруі

⁴⁰ Мақаў кесел болған бир адам Ийсаға келип, Оның алдында дие бүкти хәм Оннан:

– Егер Сен қәлесен, мени мақаў кеселден тазалай аласаң-ғо, – деп өгинди.

⁴¹ Ийсаның жаны ашып, қолын созып, оған тийгизди де:

– Қәлеймен, тазалан! – деди.

⁴² Дәрхал сол адамның мақаў кесели кетип, тазаланды. ⁴³ Ийса қа- таң ескерттип, оны дәрхал жиберди де:

⁴⁴ – Абайла, хеш кимге хеш нәрсе айтыўшы болма! Бирақ руўханийге барып өзинди көрсет те, мақаў кеселден тазаланғаныңды адамларға дәлиллеў ушын, Муўса буйырған курбанлықты бер, – деди.

⁴⁵ Бирақ ол барып, болған ўақыяның хәммесин жар салып айта баслады. Сол себепли, Ийса енди қалаға ашық кире алмайтуғын болды хәм қала сыртындағы далаңлықта турды. Сонда да халық Оған хәр тәрәптен келе берди.

Екинши бап

Ләң адамның шыпа табыўы

¹ Бир неше күннен кейин, Ийса және Капарнахумға қайтып келгенде, адамлар Оның үйде екенин еситти. ² Көп адам жыйналғанлықтан, есик алдында да орын қалмады. Ийса оларға Қудайдың сөзин айтты. ³ Сонда Оған төрт адам бир ләң адамды көтерип алып келди. ⁴ Бирақ адам көп болғанлықтан, Ийсаға жақынласа алмады. Сонлықтан олар Ийса болған үйдиң төбесин ашып, ләң адамды төсеги менен төменге түсирди. ⁵ Ийса олардың исенимин көрип, ләң адамға:

– Балам, гүналарың кеширилди! – деди.

⁶ Сол жерде бир неше диний муғаллимлер отырған еди, олар ишлеринен: ⁷ «Ол неге Қудайға тил тийгизип тур? Гүналарды жалғыз Қудайдан басқа ким кешире алады?» – деп ойлады.

⁸ Ийса олардың не ойлағанын дәрриў билип:

– Ишлериңизден неге бундай нәрселерди ойлап турсызлар? ⁹ Ләң адамға нени айтыў аңсатырақ: «Гүналарың кеширилди», – деў ме ямаса «Орныңнан турып, төсегинди алып жүр», – деў ме? ¹⁰ Бирақ, Адам Улының* жер бетинде гүналарды кеширіўге бийлиги бар екенин билип қойыңлар, – деди де, ләң адамға: ¹¹ – Саған айтаман: орныңнан тур да, төсегинди алып, үйиңе бар! – деди.

¹² Адам орнынан турды да, дәрриў төсегин алып, адамлардың көз алдында шығып кетти. Хәмме таң қалысты хәм Қудайды мақтап:

– Бизлер хеш қашан бундай нәрсени көрген жоқпыз, – дести.

Лебийдиң шәкирт болыўы

¹³ Ийса және теңиз жағасына барғанда, халық Оның қасына келди хәм Ол адамларға тәлим берди. ¹⁴ Ийса кетип баратырып, салық кеңсесинде отырған Алпейдиң улы Лебийди көрди де, оған:

* 2:10 *Адам Улы* – Ески Келисимде ўәде етилген Қутқарыўшы Масихтын бир аты.

– Мениң изиме ер! – деди.

Ол орнынан турып, Ийсаның изине ерди.

¹⁵ Ийса Лебийдің үйинде дастурхан басында отырғанда, көп салықшылар менен гүнакарлар Ол хәм Оның шәкиртлери менен бирге аўкат жеди. Өйткени Оның изине ериўши бундай адамлар көп еди. ¹⁶ Парисейлер* арасындағы диний муғаллимлер Оның гүнакарлар хәм салықшылар менен бирге ас ишип отырғанын көрип, Оның шәкиртлерине:

– Ол неге салықшылар хәм гүнакарлар менен бирге ас ишип отыр? – деди.

¹⁷ Буны еситкен Ийса:

– Шыпакерге дени саўлар емес, ал аўырыўлар мүтәж. Мен хақ адамларды емес, ал гүнакарларды шақырыў ушын келдим, – деди.

Ораза ҳаққында сораў

¹⁸ Яқыяның хәм парисейлердің шәкиртлери ораза тутатуғын еди. Айырым адамлар Ийсаға келип:

– Яқыяның хәм парисейлердің шәкиртлери ораза тутады, ал Сениң шәкиртлериң неге ораза тутпайды? – деп сорады.

¹⁹ Ийса оларға:

– Тойға келгенлер күйеў олар менен бирге болған ўақытта ораза тута ала ма? Күйеў өзлери менен бирге болса, олар ораза тута алмайды. ²⁰ Бирақ, олардан күйеўди тартып алып кетилетуғын күнлер келеди, олар сонда, сол күнлери ораза тутады.

²¹ Ҳеш ким ески кийимге жаңа таўардан жамаў жамамайды. Олай етсе, жана жамаў ески кийимнен жыртылып қалып, жыртық бурынғысынан бетер болады. ²² Ҳеш ким жаңа шарапты ески меске қуймайды. Олай етсе, жаңа шарап ески мести жарып, шарап та ағып кетеди, мес те бузылады. Жаңа шарап жаңа меске қуйылыўы тиийс, – деди.

Дем алыс күни ҳаққында сораў

²³ Бир дем алыс күни Ийса бийдай атызының арасынан өтип баратырғанда, шәкиртлери жол бойы бийдайдың масақларын үзе баслады. ²⁴ Парисейлер Ийсаға:

– Қара, олар не ушын дем алыс күнинде ислеўге болмайтуғын исти ислеп атыр, – деди.

²⁵ Ийса оларға:

* 2:16 *Парисейлер* – Ийсаның заманында яхудий халқының күшли диний топары.

— Өзи де, қасындағылар да аўқатқа мүтәж болып аш қалғанда, Даўыттың не ислегенин сизлер хеш оқымағансызлар ма? ²⁶ Ол бас руўханий Абиятардың заманында Қудайдың Үйине кирип, тек руўханийлерге ғана жеўге болатуғын, Қудайға арналған нанларды өзи де жеген, қасындағыларға да берген емес пе? — деди.

²⁷ Ол және:

— Адам дем алыс күни ушын емес, ал дем алыс күни адам ушын жаратылған. ²⁸ Сонлықтан Адам Улы дем алыс күниниң де ийеси, — деди.

Үшінши бап

Ийсаның қолы ләң адамға шыпа беруі

¹ Ийса және мәжилисханаға кирди. Ол жерде қолы ләң бир адам бар еди. ² Гейбиреўлер Ийсаны айыпламақшы болып, дем алыс күни* сол адамға шыпа бермес пе екен деп, Оны аңлды. ³ Ийса қолы ләң адамға:

— Ортаға шық, — деди. ⁴ Соңынан олардан: — Нызам бойынша дем алыс күни не ислеген дурыс: жақсылық па ямаса жаманлық па? Адамның жанын қутқарыў ма ямаса набыт қылыў ма? — деп сорады.

Бирақ олар үндемеді. ⁵ Ийса оларға ашыўлы нәзер таслап, олардың тас баўырлығына қыйналды хәм сол адамға:

— Қолыңды соз, — деди.

Ол қолын созғанда, қолы бурынғыдай сап-саў болып қалды. ⁶ Бирақ парисейлер сыртқа шығып, Ийсаны жоқ қылыў туўралы Хиродтың адамлары менен дәрриў тил бириктире баслады.

Теңиз жағасындағы халық

⁷ Ийса Өз шәкиртлери менен теңиздиң жағасына шықты. Оған Галиладан көп халық ерип жүрди. ⁸ Яхудиядан, Ерусалимнен, Идумеядан, Иорданның арғы жағасынан хәм Тир менен Сидон этирапынан жүдә көп адамлар Оның ислеген ислери хаққында еситип, Оған келди. ⁹ Халық көп жыйналғанлықтан, Өзин тығылыстырмасын деп, Ийса шәкиртлерине қайық таярлаўды тапсырды. ¹⁰ Себеби Ол көп адамларға шыпа бергенликтен, аўырыў адамлардың хәммеси Оған қолларын тийгизбекши болып, этирапына тығылысты. ¹¹ Хәр қашан жаўыз руўлар Ийсаны көргенде, Оның алдына жығылып:

* 3:2 Сөзбе-сөз: шемби күни.

– Сен – Құдайдың Улысаң! – деп бақырысатуғын еди.

¹² Бірақ Ол Өзинің ким екенлігін ашық айтыўды оларға қатан қадаған ететуғын еди.

Ийсаның он еки елшисин таңлаўы

¹³ Ийса таўға шығып, Өзи қәлеген адамларды шақырғанда, олар Оның қасына келди. ¹⁴⁻¹⁵ Өзи менен бирге болыў ушын, Құдайдың сөзин жәриялаўға жиберіў ушын хәм жинлерди қуўып шығарыўға бийлик беріў ушын он екисин таңлады.

¹⁶ Ийса тайынлаған он еки елши мыналар еди: Ол Петр деп атаған Симон, ¹⁷ Ийса Боанергес, яғный «гүлдирмаманың балалары» деп атаған Зебедейдің уллары Яқып хәм Юхан, ¹⁸ Андрей, Филип, Бартоломей, Матта, Томас, Алпейдің улы Яқып, Тадей, ўатансүйер* Симон ¹⁹ хәм кейин Ийсаға сатқынлық ислеген Яхуда Искариот.

Ийса хәм Белзевул

²⁰ Сонынан Ийса үйге киргенде, және көп халық жыйналып, Оған хәм шәкиртлерине аўқатланыўға мүмкиншилик болмай қалды.

²¹ Ийсаның үй-иши буны еситип, Оны алып кетиў ушын келди. Өйткени адамлар: «Ол есинен аўыпты», – деген еди.

²² Ерусалимнен келген диний муғаллимлер:

– Онда Белзевул-шайтан бар. Ол жинлерди жинлердің баслығының күши менен қуўып шығарып жүр, – дести.

²³ Сонда Ийса оларды Өзине шақырып алып, оларға тымсаллар менен сөйлей баслады:

– Шайтанды шайтан қалай қуўып шығара алады? ²⁴ Егер бир патшалық өз ишинен бөлинсе, ол қулайды. ²⁵ Бир үй өз ишинен бөлинсе, ол қулайды. ²⁶ Егер шайтан өзине өзи қарсы шығып, өз ара бөлинсе, онда оның патшалығының қулап, тамам болатуғын ўақтының жеткени.

²⁷ Хеш ким де күшли адамның үйине кирип, мал-мүлкин тонай алмайды. Тек оны байлағаннан кейин ғана оның үйин тонай алады-ғо.

²⁸ Сизлерге шынын айтып турман: адамлардың хәр қандай гүнасы да, тил тийгизиўлері де кешириледі. ²⁹ Бірақ ким де ким Мухаддес Руўхқа тил тийгизсе, хеш қашан кеширилмейди. Ол мәңгиге гүналы болады. ³⁰ Ийса бул сөзлерди адамлардың: «Онда жаўыз руўх бар», – дегени себепли айтты.

* 3:18 Ямаса: кананлы.

Ийсаның анасы хәм туўысқанлары

³¹ Сонда Ийсаның анасы хәм туўысқанлары келди. Олар үйдин сыртында турып, адам жиберип, Оны шақыртты. ³² Этирапында отырған аламан Ийсаға:

– Сениң анаң менен туўысқанларың келип, Сени сыртта шақырып тур, – дести.

³³ Ийса оларға жуўап қайтарып:

– Мениң анам ким, туўысқанларым кимлер? – деди де, ³⁴ этирапында отырғанларға қарап: – Мине, Мениң анам хәм туўысқанларым! ³⁵ Ким де ким Қудайдың еркин орынласа, Мениң туўысқаным да, анам да – сол, – деди.

Төртинши бап

Туқым себиўши туўралы тымсал

¹ Ийса және теңиз жағасында тәлим бере баслады. Этирапына жүдә көп халық жыйналғанлықтан, теңиздеги қайыққа минип отырды, ал халық теңиздин жағасында, жерде болды. ² Ол халыққа тымсаллар менен көп нәрселерди үйретип, былай деди:

³ – Тыңлаңлар: бир туқым себиўши туқым себиўге шығыпты. ⁴ Ол сепкенде, туқымлардың гейбиреўлери жол шетине түсипти. Қуслар ушып келип, оларды шоқып жеп қойыпты. ⁵ Гейбиреўлери топырағы аз болған таслаққа түсип, жер терең болмағанлықтан тез көгерип шығыпты. ⁶ Бирақ күн шыққаннан соң солып, тамырсыз болғанлықтан, куўрап қалыпты. ⁷ Гейбиреўлери тикенлер арасына түсипти. Тикенлер өскеннен соң, оларды туншықтырып таслапты хәм олар зүрәет бермепти. ⁸ Ал басқалары өнімли жерге түсип, көгерип өсип шығыпты хәм гейбиреўи отыз, гейбиреўи алпыс, гейбиреўи жүз еседен зүрәет берипти.

⁹ Қулағы бар жақсылап еситип алсын!

Тымсалдың мақсети

¹⁰ Ийса жалғыз қалғанда, он еки шәкирти хәм басқалар Оннан тымсаллар хаққында сорады. ¹¹ Ийса оларға былай деди:

– Қудай Патшалығының сырын билиў сизлерге берилген. Ал сырттағы басқа адамларға хәммеси тымсаллап айтылады. ¹² Солай етип:

*«Олар қараса да көрмейди,
еситсе де түсинбейди,
қайтып келип, кеширилмейди»*.*

* 4:12 Ийшая 6:9-10.

***Туқым себиўши туўралы
тымсалдың түсиндирилиўи***

¹³ Ийса оларға былай деди:

— Сизлер бул тымсалды түсинбейсизлер ме? Онда баска барлык тымсалларды қалай түсинесизлер? ¹⁴ Туқым себиўши Қудайдың сөзин себеди. ¹⁵ Гейбир адамлар жол шетине себилген туқымларға уқсайды, олар Қудайдың сөзин еситиўден-ақ, шайтан келип, олардың кеўлине себилген сөзди алып кетеди. ¹⁶ Базылар таслақ жерге себилген туқымларға уқсайды. Олар сөзди еситкен ўақытта-ақ оны куўаныш пенен қабыл етеди. ¹⁷ Бирақ тамырсыз болғанлықтан тураксызлық етип, сөз ушын азап шегиўге ямаса қуўдаланыўға туўра келгенде, тез исенимнен қайтады.

¹⁸ Айырымлар тикенлер арасына себилген туқымларға уқсайды. ¹⁹ Олар сөзди еситсе де, бул дүньяның тәшиўишлери, байлыққа алданыў хәм баска да хәўес болыўлар сөзди туншықтырады, сонлықтан олар зүрәат бермейди. ²⁰ Ал басқалары өнимли жерге себилген туқымларға уқсайды. Олар сөзди еситип, оны қабыл етеди хәм зүрәат береді: биреўлери отыз, биреўлери алпыс, биреўлери жүз еседен береді.

²¹ Ийса оларға және былай деди:

— Ким шыраны ыдыстың ямаса кәттин астына қойыў ушын әкеледи? Керисинше, оны шыра қойғышқа қойыў ушын әкелмей ме? ²² Себеби ашылмайтуғын хеш қандай сыр, билинбейтуғын хеш қандай жасырын нәрсе жоқ. ²³ Еситиўге қулағы бар еситсин!

²⁴ Ийса даўам етип, оларға былай деди:

— Еситкенлериңизге кеўил аўдарыңлар! Сизлер қандай өлшем менен өлшеп берсендер, Қудай да сизлерге сондай өлшем менен өлшеп береді. Хәтте, сизлерге қосымша етип те береді. ²⁵ Кимде бар болса, оған қосымша етип бериледи, ал кимде жоқ болса, оның бары да тартып алынады.

Өсип турған туқым туўралы тымсал

²⁶ Соң Ийса:

— Аспан Патшалығы* мынаған уқсайды: бир адам жерге туқым сеўипти. ²⁷ Ол түн болғанда уйықлапты, күндиз болғанда ояныпты: бирақ туқымның қалай көгерип өскенин билемпти. ²⁸ Өйткени жер өз-өзинен зүрәат береді: дәслеп көк шығып, соңынан масақ, ал оннан соң масақ ишинде дән өнеди. ²⁹ Ал егин писип жетилискенде, сол адам дәрриў орыўға кириседи, себеби орыў мәхәли келди, — деди.

* 4:26 *Аспан Патшалығы* — Қудайдың Патшалығы.

Қышқыл туқым тууралы тымсал

³⁰ Ийса тағы былай деди:

— Қудай Патшалығын неге ұқсатайық? Оны қандай тымсал менен түсіндіріуіге болады? ³¹ Ол қышқыл туқымға* ұқсайды. Жерге себилгенде, бул туқым жер жүзіндегі барлық туқымлардың ең кишиси болады. ³² Бірақ ол себилгеннен соң өсіп, шақалары жайылып, барлық шөптерден үлкен болады хәм оған аспан қуслары ушып келип, саялы шақаларына уя салады.

³³ Ийса усындай көп тымсаллар менен халыққа түсине алғанынша сөз айтты. ³⁴ Оларға тымсалсыз хеш нәрсе айтпады, ал шәкіртлеріне аўлақта хәммесин түсіндірди.

Ийсаның даўылды тоқтатыўы

³⁵ Сол күни кеште Ийса шәкіртлеріне:

— Теңиздің арғы жағасына өтейік, — деди.

³⁶ Олар халықты қалдырып, Ийсаны отырған қайығы менен алып кетти. Оның менен бирге басқа қайықлар да бар еди. ³⁷ Сонда күшли даўыл көтерілип, толқынлар қайықты сокқылағанда, қайық суўға тола баслады. ³⁸ Ал Ийса қайықтың артқы жағында басына дастық салып, уйықлап атыр еди. Шәкіртлері Оны оятып:

— Устаз! Бизлер өлетуғын болдық-ғо, бул Саған бәри бир ме? — деди.

³⁹ Сонда Ол турды да, самалға тыйым салып, теңизге:

— Тоқта! Тынышлан! — деп буйырды.

Сонда самал тоқтап, аўыр тынышлық орнады.

⁴⁰ Ийса оларға:

— Неге буншама қорқасызлар? Еле исенимлеріңиз жоқ па? — деди.

⁴¹ Бірақ олар қатты қорқысып, бир-бирине:

— Самалды да, теңизди де Өзине бойсындыратуғын бул ким? — дести.

Бесинши бап

Ийсаның жин урған адамға шыта беруі

¹ Олар теңиздің арғы жағасындағы Гадара үлкесине келди. ² Ийса қайықтан түскенде, дәрриў Оның қарсы алдынан кәбирлердің арасы менен киятырған жаўыз руўхқа шалынған адам шықты. ³ Бул

* 4:31 *Қышқыл туқым* — горчица. Ең кишкене туқым.

адам кәбирлер арасында жасап, оны хеш ким шынжыр менен де байлап таслай алмаған еди. ⁴Неше рет шынжырласа да, кисенлесе де, ол хәр қашан шынжырларды үзип, кисенлерди сындырып таслайтуғын еди. Оны бойсындырыуға хеш кимнің күши жетпейтуғын еди. ⁵Ол күни-түни кәбирлер арасында хәм таўдың етеклеринде бақырып, өзин таслар менен жарақатлайтуғын еди.

⁶Узақтан Ийсаны көрген ол жуўырып келди де, аяғына жығылып:

⁷— Құдиретли Қудайдың Улы — Ийса! Мениң менен не жумысың бар? Қудай ушын өтинемен, мени қыйнама! — деп қатты бақырды.

⁸Өйткени Ийса: «Хәй, жаўыз руўх, бул адамнан шығып кет!» — деген еди.

⁹Сонда Ийса оннан:

— Атың ким? — деп сорады.

Ол:

— Мениң атым үлкен топар*, себеби бизлер көппиз, — деди ¹⁰хәм өзлерин бул жерден басқа жакка жибермеўин өтинип, Оған қатты жалынды.

¹¹Сол жердеги таўдың етегинде үлкен шошқа падасы жайылып жүрген еди. ¹²Жаўыз руўхлар Ийсаға жалынып:

— Бизлерди сол шошқаларға жибер, оларға кирейик, — деди.

¹³Ийса оларға рухсат етти. Сонда жаўыз руўхлар сол адамнан шығып, шошқаларға кирди хәм еки мыңға шамалас шошқа падасы жуўырысып, тик жардан теңизге түсти де, батып кетти.

¹⁴Шошқа бағыўшылар қашып кетип, қала хәм аўылларға барды да, болған ўақияны айтып берди. Адамлар не болғанын көриў ушын келди. ¹⁵Олар Ийсаның қасына барып, бурын үлкен жин топары урған адамның ақыл-еси кирип, кийинип отырғанын көргенде қорқып қалысты. ¹⁶Болған ўақияны көргенлер жин урған адамға хәм шошқаларға не болғанын оларға айтып берди.

¹⁷Сонда адамлар Ийсадан олардың үлкесинен кетиўин өтине баслады.

¹⁸Ийса қайыққа мингенде, жиннен азат болған адам Оған:

— Сениң менен бирге барайын, — деп жалынды.

¹⁹Бирақ Ийса оған рухсат етпей:

— Үйиңе, жақынларыңның қасына қайт, Ийемиздин саған не илегенин хәм Оның саған қандай мийрим-шәпәт көрсеткенин оларға айтып бер, — деди.

* 5:9 Сөзбе-сөз: легион. Бир легион — Рим армиясында 6000 әскерден ибарат әскерий топар.

²⁰ Ол адам сол жерден кетип, Ийсаның оған не ислегенин Декаполиске барып жәриялай баслады. Еситкенлердің хәммеси таң қалысты.

***Тирилген қыз хәм шыпа
тапқан хаял***

²¹ Ийса қайық пенен және арғы жағаға өткенде, этирапына көп адам жыйналды. Ол жағада турғанда, ²² Яир атлы мәжилисхана басшыларының бири келди. Ол Ийсаны көрип, аяғына жығылды да:

²³ – Кишкене қызым өлим төсегинде жатыр. Сен келип, оның үстине қолыңды қой, ол шыпа тауып, тири қалсын! – деп қатты жалынды.

²⁴ Ийса оның менен бирге кетти. Изине көп халық ерип, тығылыстырып жүрди.

²⁵ Сол жерде он еки жыл бойы қан кетип аұырған бир хаял бар еди. ²⁶ Ол талай шыпакерлерден көп азап шеккен еди хәм пүткіл мал-мүлкін сарплаған болса да хеш шыпа таппай, аұхалы бурынғысынан бетер болған еди. ²⁷ Хаял Ийса хәққында еситип, адамлардың арасы менен Оның арқа бетинен келди де, кийимине қолын тийгизди. ²⁸ Өйткени ол ишинен: «Оның кийимине ғана қол тийгизсем, шыпа табаман», – деген еди.

²⁹ Сол ұақытта-ақ хаялдың қан кетиуі тоқтады хәм ол денесинин шыпа тапқанын сезді. ³⁰ Сонда Ийса Өзинен күш шыққанын дәриу билип, халыққа бурылды да:

– Мениң кийимиме ким қолын тийгизди? – деп сорады.

³¹ Шәкиртлери Оған:

– Халықтың Сени тығылыстырып қиятырғанын көрип турып, неге: «Мениң кийимиме ким қол тийгизди», – деп сорайсан? – деди.

³² Бирақ Ийса буны ким ислегенин көриу ушын, этирапына қарай баслады. ³³ Сонда өзине не болғанын билген хаял қорқып хәм қалтырап, Оның алдына келди де, аяғына жығылып, бар хәқыйқатты айтып берди. ³⁴ Ийса оған:

– Қызым! Исенимиң сени қутқарды. Тынышлық пенен бара бер, енди дәртиңнен азап шекпейсен, – деди.

³⁵ Ол еле усыларды айтып турғанда, мәжилисхана басшысының үйинен адамлар келип:

– Қызыңыз өлди. Енди неге Устаздың тынышын алып тұрсыз? – деди.

³⁶ Бирақ Ийса бул сөзлерди еситсе де, мәжилисхана басшысына:

– Қорқпа, тек исен, – деди.

³⁷ Ийса Өзине Петр, Яқып хәм оның иниси Юханнан басқа хеш кимнің ериуине рухсат етпеди. ³⁸ Олар мәжилисхана басшысының

үйине келгенде, дауыс шығарып қатты жыласып тұрған адамларды көрді. ³⁹ Ийса ишке кирип:

– Неге қайғырып, жылап тұрсызлар? Қыз өлген жоқ, ол тек уйықлап атыр, – деди.

⁴⁰ Олар Ийсаның үстинен күлди. Бірақ Ол хәммени шығарып жиберип, Өзи менен бирге қыздың ата-анасын хәм шәкиртлерин алып, қыз жатырған бөлмеге кирди. ⁴¹ Қыздың қолынан ұслап, оған:

– Талита куми! – деди. Бул: «Қызым, саған айтаман, түргел», – дегенди билдиреди.

⁴² Қыз дәрриу орнынан турып, жүре баслады: оның жасы он екиде еди. Буны көргенлер қатты таң қалысты. ⁴³ Ийса оларға бул хәққында хеш кимге айтпауларын қатаң буйырып, қызға аўқат бериуде тапсырды.

Алтыншы бап

Насыралылардың Ийсаны тән алмауы

¹ Ийса сол жерден шығып, Өзи өскен қалаға келди. Оның изине шәкиртлери де ерди. ² Дем алыс күни* болғанда, Ол мәжилисханада тәлим бере баслады. Оны тыңлаған көп адамлар таң қалысып:

– Булардың бәрин Ол қаяқтан алған? Оған бундай даналықты ким берген? Усындай кәраматлар Оның қолы менен қалай исленбекте? ³ Ол ағаш устасы емес пе? Ол Мәриямның улы, Яқып, Иосес, Яхуда хәм Симонлардың ағасы емес пе? Оның қарындаслары да усы жерде, бизлердің арамызда емес пе? – десип, Оны тән алмады.

⁴ Ийса оларға:

– Қәдирленбейтуғын пайғамбар жоқ, ол тек өз ұатанында, ағайын-туўғанларының арасында хәм үйинде ғана қәдирсиз, – деди.

⁵ Ийса ол жерде тек бир неше аўырыу адамлардың үстине ғана қолын қойып, шыпа берди, бірақ басқа кәраматлар ислей алмады ⁶ хәм олардың исенимсизлигине хайран қалды.

Ийсаның он еки шәкиртин тапсырма бериуі

Соңынан Ийса сол этираптағы аўылларды аралап, тәлим берди. ⁷ Он еки шәкиртин шақырып алып, оларды екеу-екеуден жибере баслады хәм оларға жаўыз руўхларды куўып шығаруўға бийлик берди. ⁸ Оларға:

* 6:2 Сөзбе-сөз: шемби күни.

– Жолға жалғыз таяктан басқа хеш нәрсе: нан да, дорба да, қалталарыңызға ақша да алмаңдар, ⁹аяқтарыңызға аяқ кийим кийсеңдер де, артық кийим алмаңдар, – деп буйырды.

¹⁰ Ол және:

– Бир жерлерде қайсы үйге кирсеңиз, ол жерден шығып кеткениңизше, сол үйде болыңдар. ¹¹Егер бир жерде сизлерди қабыл етпесе хәм сөзлериңизди тыңламаса, сол жерден шығып баратырып, оларға ескертиу ретинде, аяқларыңыздағы шаңды қағып кетиндер, – деди.

¹²Шәкиртлер барып, халыққа тәубе етиуді жәриялап жүрди ¹³хәм көп жинлерди кууып шығарып, көп ауырыу адамларды май менен сылап, оларға шыпа берди.

Шомылдырыушы Яқияның өлтирилиуі

¹⁴Патша Хирод Ийса тууралы еситти, себеби Оның аты хәммеге белгили болған еди. Гейбиреулер: «Бул – өлимнен қайта тирилген Шомылдырыушы Яқия, сонлықтан да Ол усындай кәраматлар исле-мекте», – десе, ¹⁵базылар: «Бул – Илияс», – дести. Тағы басқалар: «Ол – бурынғы пайғамбарлар сыяклы, бир пайғамбар», – дести.

¹⁶Ал буны еситкен Хирод:

– Мен басын кестирген Яқия тирилип келипти, – деди.

¹⁷Хирод өз иниси Филиптин хаялы Хиродияға үйленгенлиги себепли, адам жиберип, Яқияны услатып байлатты да, оны қаматып таслады. ¹⁸Өйткени Яқия оған: «Тууысканыңның хаялын алыуың нызамға тууры келмейди», – деген еди.

¹⁹Ал Хиродия кек сақлап, Яқияны өлтириуді ойлап еди, бирак өлтире алмады. ²⁰Себеби Хирод Яқияның хак хәм мухаддес адам екенин билип, оннан қорқып, оны қорғайтуғын еди. Ол Яқияның сөзлерин еситкенде қатты тынышсызланса да, оларды қызығыушылық пенен тынлайтуғын еди.

²¹Күнлердин биринде қолайлы жағдай тууылды. Хирод тууылған күнинде сарай хәмелдарларына, әскербасыларға хәм Галила үлкесиниң басшыларына зыпат берди. ²²Сонда Хиродияның қызы келип ойынға түсип, Хиродтың хәм оның қонақларының кеулинен шықты. Хирод қызға:

– Меннен не тилесең де сора, бермен, – деди.

²³Және де, қызға ант ишип:

– Не тилесең де, хәммесин бермен, патшалығымның ярымын да бермен, – деди.

²⁴Қыз сыртқа шығып, анасына:

– Не сорайын? – деди.

Анасы:

– Шомылдырыўшы Яқияның басын сора! – деди.

²⁵ Қыз дәрриў асығыслық пенен патшаға келди де:

– Маған тап хәзир Шомылдырыўшы Яқияның басын алдырып, табаққа салып бериўинизди кәлеймен, – деди.

²⁶ Патша буған қатты қыйналса да, өзи ант ишкенликтен хәм қонақлары себепли, қыздың тилегине қарсы тура алмады. ²⁷ Сонлықтан патша сол ўақытта-ақ жәлладын жиберип, Яқияның басын әкелиўди буйырды. Жәллад барып, камақта Яқияның басын кести де, ²⁸ табаққа салып, қызға әкелип берди, ал қыз оны анасына берди. ²⁹ Буны еситкен Яқияның шәкиртлери келип, оның денесин алып кетти де, кәбирге қойды.

Ийсаның бес мың адамды тойғызыўы

³⁰ Елшилер Ийсаның қасына қайтып келип, Оған барлығын: қандай ислер ислегенин хәм нелерди үйреткенин айтып берди. ³¹ Ийса оларға:

– Келинлер, аўлақ жерге барайық, ол жерде сизлер бираз дем аласызлар, – деди.

Өйткени келип-кетиўшилер көп болғанлықтан, олардың аўқатланыўға да ўақты жоқ еди. ³² Сонлықтан да олар қайыққа минип, жалғыз өзлери елсиз жерге кетти.

³³ Бирақ көп адамлар олардың кетип баратырғанын көрди. Оларды танығанлықтан, барлық қалалардан шықты да, жаға бойлап жуўырысып, олардан бурын жетип келди. ³⁴ Ийса қайықтан түскенде соншама халықты көрип, оларға жаны ашыды. Себеби олар шопансыз қойларға уксайтуғын еди. Сонлықтан Ийса оларға көп нәрселерди үйрете баслады. ³⁵ Кеш болғанда, Оның шәкиртлери қасына келип:

– Бул – бир елсиз жер, күн де кеш болды. ³⁶ Оларды тарқатып жибер, әтираптағы аўыл-елатларға барып, өзлерине азық сатып алсын, – деди.

³⁷ Ийса оларға жуўап берип:

– Оларға сизлер аўқат бериндер! – дегенде, олар:

– Расында да, еки жүз динарға* нан сатып алып, халыққа жегизейик пе? – деди.

³⁸ Ийса оларға:

– Қанша наныңыз бар? Барып көриндер, – деди.

Олар билип келип:

– Бес нан, еки балық бар екен, – дести.

³⁹ Сонда Ийса шәкиртлерине халықты топ-топқа бөлип, жасыл шөптин үстине отырғызыўды буйырды. ⁴⁰ Халық жүзден, елиўден

* 6:37 *Бир динар* – жумысшының бир күнлик ис хақысы.

топарға бөлинип отырды. ⁴¹ Ийса бес нан менен еки балықты алып, аспанға қарап Құдайға шүкірлик етті. Нанларды сындырып, халыққа тарқатыу үшін шәкіртлерине берди хәм еки балықты да барлығына үлестирди. ⁴² Олардың хәммеси жеп тойды. ⁴³ Аўысқан нан бөлеклерин хәм балықларды жыйнап, үлкен он еки себет толтырды. ⁴⁴ Нан жеген ер адам бес мыңға шамалас еди.

Ийсаның суўдың үсти менен жүриуи

⁴⁵ Буннан соң, дәрхал Ийса шәкіртлерине қайыққа миниўди хәм Өзинен бурын арғы жағадағы Бетсайдаға кетиўди буйырды. Ал Өзи халықты тарқатып жиберди. ⁴⁶ Оларды жибергеннен сон, дуға етиў үшін таўға шықты. ⁴⁷ Кеш болғанда қайық теңиздиң ортасында болып, ал Ийсаның жалғыз Өзи жағада еди. ⁴⁸ Самал қарсы есип тұрғанлықтан, Ийса шәкіртлериниң есиўге қыйналып атырғанын көрди. Таңғы төртлер шамасы Ийса теңиздиң үсти менен шәкіртлерине қарай жүрип, олардың қасынан өтейин деп те қалды. ⁴⁹ Шәкіртлери теңиздиң үсти менен қиятырған Оны көргенде әрўақ деп ойлап, бақырысып жиберди. ⁵⁰ Өйткени хәммеси Оны көрип, қорқып қалысқан еди. Бирақ Ийса оларға дәрриў:

– Жигерлениңлер! Бул Мен-ғо, қорқпанлар! – деди.

⁵¹ Сонда Ийса олардың қайығына миниўден, самал тоқтады. Олар қатты таң қалысты. ⁵² Себеби олар нан менен болған кәраматты түсинбеген еди: кеўиллери соқыр еди.

⁵³ Ийса хәм Оның шәкіртлери теңиздиң арғы жағасына өтип, Генесарет жерине келип тоқтады да, қайықты байлап қойды. ⁵⁴ Олар қайықтан түскенде, адамлар Ийсаны дәрриў танып, ⁵⁵ пүткил дөгерекке жуўырысты. Оның қай жерде екенлигин еситиўден, Оған аўырыу адамларды төсеклери менен әкеле баслады. ⁵⁶ Ол қай жерге келмесин: аўылларға ма, қалаларға ма, елатларға ма, адамлар аўырыуларды базар майданларына алып келди. Олар Ийсадан хеш болмаса кийиминиң шетине ғана қол тийгизиўге рухсат сорады. Қол тийгизгенлердиң хәммеси шыпа тапты.

Жетинши бап

Адамды не ҳарамлайды?

¹ Ийсаның қасына Ерусалимнен келген парисейлер хәм айырым диний муғаллимлер жыйналды. ² Олар Ийсаның шәкіртлериниң айырымлары ҳарам, яғный үрп-әдет бойынша жуўылмаған қоллары менен аўқат жегенин көрди.

³Өйткени парисейлер хәм барлық яхудийлер ата-бабаларынан қалған үрп-әдетлерин сақлап, колларын жақсылап жуўмай турып аўқат жемейтуғын ⁴хәм және де, базардан келип, жуўынбағанша аўқатланбайтуғын еди. Олар баска да көп дәстүрлерди саклаўды үрдис еткен. Мысалы: кесе, гүзе, мыс қазанларды жуўады.

⁵Сонлықтан парисейлер менен диний муғаллимлер Ийсадан:

– Неге Сениң шәкиртлериң ата-бабалардан қалған үрп-әдетлерди орынламай, харам коллары менен аўқат жейди? – деп сорады.

⁶Ийса оларға:

– Сизлер, еки жүзлилер туўралы Ийшая пайғамбар мынадай деп дурыс болжаған:

*«Бул халық сыйлар Мени тили менен,
Ал кеўиллери тур Меннен алыс.*

⁷ Олар Маған босқа сыйынып,
Адам ойлап тапқан парызларды үйретер»*.

⁸Сизлер Қудайдың буйрығын таслап, адамлардың дәстүрлерин орынлап жүрсизлер, – деди.

⁹Ийса оларға және:

– Сизлер өз дәстүрлеринизди саклаў ушын, Қудайдың буйрығын бийкарлаўды ақылға муўапық деп есаплайсызлар. ¹⁰Муўса: *«Ата-анаңды хұрметле**», ким де ким ата-анасына жаман сөз айтса, өлтирилсин****, – деген. ¹¹Бирақ сизлер: *«Ким де ким әкесине ямаса анасына: „Саған беретуғынымды Қудайға қурбан (Қудайға арналған сый) еттим“, десе, ¹²сол адам ата-анасына хеш жәрдем бермесе де болады», – дейсизлер. ¹³Солай етип, сизлер өз үрп-әдетлериниз бенен Қудайдың сөзин бийкар етип, баска да усы сыяқлы көп ислерди ислейсизлер, – деди.*

¹⁴Ийса халықты және Өзине шақырып алып былай деди:

– Мени хәммениз тыңлап, түсинип алыңлар. ¹⁵Адамның ишине сырттан киретуғын хеш нәрсе оны харамлай алмайды, ал адамды оның ишинен шығатуғын нәрсе харамлайды. [¹⁶]****

¹⁷Ол халықтың қасынан кетип, үйге киргенде, шәкиртлери сол тымсал ҳаққында сорады. ¹⁸Ийса оларға:

– Еле сизлер де түсинбединлер ме? Адамның ишине сырттан киретуғын хеш нәрсе оны харамлай алмайтуғынын түсинбейсизлер ме? ¹⁹Себеби ол оның кеўлине емес, ал қарынына барып, соңынан сыртқа шығады, – деди.

* 7:6-7 Ийшая 29:13.

** 7:10 Шығыў 20:12; Мухадес Нызамды кайталаў 5:16.

*** 7:10 Шығыў 21:17; Еремия 20:9.

**** 7:16 Баска нускада мына аят бар: «Еситиўге қулағы бар еситсин!»

Солай етип, Ийса хәр кандай азык-ауқаттың хадал екенин айтты.

²⁰ Ол және:

– Адамды оның ишинен шыққан нәрселер харамлайды. ²¹ Өйткени иштен, адамның кеўлинен жаман ойлар, бузыкшылық, урлық ислеу, адам өлтириу, ²² неке хадаллығын бузыу, нәпсиқаулық, жауызлық, алдау, азғынлық, күншиллик, масқаралау, менменлик, ақылсызлық шығады. ²³ Бул жаманлықлардың барлығы адамның ишинен шығып, оны харамлайды, – деди.

Сирофиникиялы хаялдың исеними

²⁴ Ийса сол жерден шығып, Тир* үлкесине келди. Ол бир үйге кирди хәм буны хеш кимнің билгенин кәлемеди, бирак жасырына алмады. ²⁵ Кишкене қызы жауыз руухка шалынған бир хаял Ийса хәкқында еситип, дәрхал Оған келди де, аяғына жығылды. ²⁶ Бул – Сирофиникия елинде тууылған грек хаялы еди. Ол Ийсадан қызындағы жинди кууып шығарыуды өтинди. ²⁷ Ал Ийса оған:

– Биринши балаларды тойдырыу керек, балалардың нанын алып, ийтлерге таслау дурыс емес, – деди.

²⁸ Хаял жууап берип:

– Дурыс, Ийем. Бирак ийтлер де дастурханнан түскен балалардың нанының усақларын жейди-ғо, – деди.

²⁹ Ийса оған:

– Усы жуабың ушын үйиңе қайта бер, қызыңнан жин шығып кетти, – деди.

³⁰ Хаял үйине келгенде, қызының төсекте жатырғанын хәм оннан жиннің шығып кеткенин көрди.

Ийсаның хәм герен, хәм сақау адамға шыта беруі

³¹ Ийса Тир үлкесинен шығып, Сидон аркалы Декаполистин үсти менен Галила теңизине қайтып келди. ³² Сол жерде адамлар Оған хәм герен, хәм сақау болған адамды алып келип, оның үстине қолын қойыуын өтинди. ³³ Ийса оны шетирек шығарып, кулақларына бармақларын тықты да, түкирип, қолын оның тилине тийгизди.

³⁴ Аспанға қарап гүрсинди де, оған:

– Еффата! – деди. Бул «ашыл» дегенди билдиреди.

³⁵ Сол уақытта-ақ адамның кулақлары ашылды хәм ол тилге кирип, дурыс сөйлей баслады. ³⁶ Ийса адамларға бул хәкқында хеш кимге айтпауды буйырды. Бирак Ол оларға қанша тыйым

* 7:24 Баска нускада: Тир хәм Сидон.

салса да, олар және де көбірек жая берди. ³⁷ Адамлар қатты таң қалысып:

– Ол хәммесин жақсы ислейди: геренлерди еситетуғын, гүнелек-лерди сөйлейтуғын қылады, – дести.

Сегизинши бап

Ийсаның төрт мың адамды тойғызғы

¹ Сол күнлери көп халық жыйналды. Олардың жейтуғын хеш нәрсеси болмағанлықтан, Ийса шәкиртлерин қасына шақырып алып:

² – Халыққа жаным ашып тур. Олар үш күннен бери Мениң қасымда болып, жейтуғын хеш нәрсеси жоқ. ³ Егер оларды аш халында үйлерине жиберсем, жолда хәлсиреп қалады. Және де, олардың гейбиреулері узақтан келген-ғо, – деди.

⁴ Шәкиртлери Оған жууап берип:

– Ким усындай бир елсиз жерде соншелли адамды тойдыруу ушын нан таба алады? – деди.

⁵ Ийса олардан:

– Неше наныңыз бар? – деп сорады.

Олар:

– Жетеу, – деп жууап берди.

⁶ Сонда Ийса халыққа жерге отырыуды буйырды. Жети нанды алып, Қудайға шүкирлик етти хәм тарқатыу ушын, шәкиртлерине сындырып берди. Шәкиртлери халыққа тарқатты. ⁷ Оларда және бир неше киши балық та бар еди. Ийса Қудайға шүкирлик етип, оларды да тарқатыуды буйырды. ⁸ Халық жеп тойды хәм аұысып қалған бөлек-лерди жыйнап, жети себет толтырды. ⁹ Ол жерде төрт мыңға шамалас адам бар еди. Ийса адамларды тарқатып жиберди ¹⁰ хәм шәкиртлери менен дәрриу қайыққа минип, Далманута үлкесине кетти.

Иисадан кәраматлы белги көрсетиуин талап етиу

¹¹ Парисейлер Ийсаға келип, Оның менен тартыса баслады хәм Оны сынап көриу ушын, аспаннан кәраматлы белги көрсетиуин талап етти. ¹² Ийса аұыр гүрсинип:

– Неге бул әулад кәраматлы белги талап етип атыр? Шынын айтып турман: бул әуладқа хеш қандай кәраматлы белги көрсетилмейди, – деди.

¹³ Соңынан оларды қалдырып, және қайыққа минди де, арғы жағаға кетти.

*Парисейлердің хәм
Хиродтың ашытқысы*

¹⁴ Шәкиртлери өзлери менен бирге нан алыўды умытып кетип, кайықта тек ғана бир нан бар еди. ¹⁵ Ийса оларды ескерттип:

– Абайлаңлар, парисейлердің хәм Хиродтың ашытқысынан сак болыңлар! – деди.

¹⁶ Олар:

– Нанымыз жоқ болғанлықтан усылай деди, – деп, өз ара сөйлесе баслады.

¹⁷ Ийса буны билип, олардан:

– Неге сизлер наныңыздың жоқлығын айтысып турсызлар? Елеге дейин көрмей хәм түсинбей турсызлар ма? Елеге дейин кеўиллериңиз соқыр ма? ¹⁸ Неге көзлериңиз бола тура көрмейсизлер, кулақларыңыз бола тура еситпейсизлер? Еслериңизде жоқ па? ¹⁹ Мен бес нанды бес мың адамға сындырып бергенимде, аўысқан бөлеклерди жыйнап неше себет толтырдыңлар? – деп сорады.

– Он еки, – деп жуўап берди олар.

²⁰ Ийса және:

– Мен жети нанды сындырып, төрт мың адамға бөлистиргенимде, аўысқан бөлеклерди жыйнап неше себет толтырдыңлар? – деп сорады.

– Жети, – деп жуўап берди олар.

²¹ Ийса оларға:

– Сонда еле де түсинбединлер ме? – деди.

*Ийсаның Бетсайдада соқыр адамға
шыта беруїи*

²² Ийса шәкиртлери менен Бетсайдаға келгенде, адамлар Ийсаға бир соқыр адамды әкелип, оған қолын тийгизиўин өтинди.

²³ Ийса соқыр адамның қолынан услап, оны аўылдың сыртына алып шықты. Оның көзлерине түкирип, оның үстине қолларын қойды да:

– Бир нәрсе көрип турсаң ба? – деп сорады.

²⁴ Ол қарап:

– Адамларды көрип турман. Олар жүрип баратырған тереклерге уқсайды, – деди.

²⁵ Сонда Ийса оның көзлерине және қолларын қойғанда, ол тигилип қарады да, шыпа таўып, хәммесин анық көре баслады. ²⁶ Ийса оны үйине жиберип, оған:

– Аўылға барма! – деди.

***Петрдің Ийсаның Масих
екенлигин мойындауы***

²⁷ Ийса Өз шәкіртлери менен Филип Кесариясындағы аўылларға кетти. Жол бойы шәкіртлеринен:

– Мени адамлар ким деп санайды? – деп сорады.

²⁸ Олар жуўап берип:

– Биреўлер Шомылдырыўшы Яқия, екиншилер Илияс, тағы басқалар пайғамбарлардың бири деседи, – деди.

²⁹ Ийса олардан:

– Ал сизлер Мени ким деп санайсызлар? – деп сорады.

Петр жуўап берип:

– Сен – Масихсаң*, – деди.

³⁰ Сонда Ийса оларға Өзи ҳаққында хеш кимге айтпаўды ескертти.

***Ийса Өз өлими ҳәм
қайта тирилиўи ҳаққында***

³¹ Ийса Адам Улының көп азап шегип, ақсақаллар, бас руўханийлер ҳәм диний муғаллимлер тәрәпинен қабыл алынбай өлтирилетуғынын ҳәм үшінши күни қайта тирилиўи тийис екенлигин оларға үйрете баслады. ³² Ол бул ҳаққында ашық-айдын айтты. Бирақ Петр Оны шетке шақырып алып, қарсы сөйлей баслады. ³³ Ийса бурылып, Өзиниң басқа шәкіртлерине қарады да, Петрге қатаң жуўап берип:

– Жоқ бол көзимнен, шайтан! Сен Қудайдың емес, ал адамның ислерин ойлап турсаң, – деди.

³⁴ Соңынан Ийса шәкіртлери менен халықты Өзине шақырып алып:

– Ким де ким Маған ергиси келсе, өзинен кешсин ҳәм өз ата-нақ ағашын арқалап, Мениң изиме ерсин. ³⁵ Себеби ким де ким өз жанын сақламақшы болса, оны жоғалтады. Ал ким де ким өз жанын Мен ҳәм Хош Хабар ушын жоғалтса, оны сақлап қалады.

³⁶ Адам пүткил дүньяны ийелеп алып, бирақ өз жанын жоғалтса, буннан оған не пайда? ³⁷ Ол өз жаны ушын қандай төлем бере алады? ³⁸ Егер ким де ким усы опасыз ҳәм гүнакар әўладта Меннен ҳәм Мениң сөзлеримнен арланса, Адам Улы да Өкесиниң салтанатында Өзиниң мухаддес периштелери менен келгенде, оннан арланады, – деди.

* 8:29 *Масих* – еврей тилинде «Басына май куйылған адам» деген мәнисти аңлатады. Қудай үәде еткен Қутқарыўшы.

Тоғызыншы бап

¹ Ийса оларға жәнe:

– Сизлерге шынын айтып турман: бул жерде турғанлардың гей-биреулері Қудай Патшалығының Өз құдирети менен келгенин көрмегенше, өлмейди, – деди.

Ийсаның түр-түсиниң өзгеріуи

² Арадан алты күн өткеннен соң, Ийса тек Петр, Яқып хәм Юханды алып, бөлент бир таўға шықты. Сонда олардың алдында Ийсаның түр-түси өзгерди. ³ Оның кийими жарқырап кетип, кардай аппак түске енди. Жер жүзинде хеш бир кир жууыушы бундай қылып ағарта алмас еди. ⁴ Сонда оларға Илияс хәм Муўса пайғамбарлар көринип, Ийса менен сөйлесип турды. ⁵ Петр Ийсаға:

– Устаз, бизлердиң бул жерде болғанымыз қандай жақсы! Бизлер үш қос құрайық: биреуін Саған, биреуін Муўсаға, биреуін Илиясқа, – деди.

⁶ Петр бул сөзлерди не айтарын билмегенликтен айтты, өйткени шәкиртлер қатты қорқысып қалған еди.

⁷ Сол ўақытта бир булт пайда болып, оларды қаплады. Булттан:

– Бул – Мениң сүйикли Улым! Оның айтқанын тыңлаңлар! – деген саза еситилди.

⁸ Шәкиртлери бирден жән-жағына қарағанда, өзлеринин қасында Ийсадан басқа хеш қимди көрмеді.

⁹ Таўдан төмен түсип баратырғанда, Ийса оларға:

– Адам Улы өлимнен қайта тирилгенше, бул көргенлеринизди хеш қимге айтпаңлар, – деп буйырды.

¹⁰ Олар бул ўақыяны сыр сақлап, «өлимнен қайта тирилиў» дегенин не екенлиги ҳаққында бир-биринен сораитуғын еди. ¹¹ Шәкиртлери Ийсадан:

– Неге диний муғаллимлер алды менен Илияс келиуи шәрт дейди? – деп сорады.

¹² Ийса оларға жуўап берип:

– Дурыс, алды менен Илияс келип, хәммесин дүзетеди. Бирақ неге Адам Улы көп азап шегип, қабылланбауы шәрт, деп жазылған? ¹³ Сизлерге айтатуғыным: Илияс келген еди. Бирақ ол ҳаққында жазылғандай, адамлар оған қәлегенин ислеп, жаман қатнаста болды, – деди.

*Ийсаның жин урған
балаға шыта беруі*

¹⁴ Олар басқа шәкиртлерине қайтып келгенде, шәкиртлерди қоршаған көп халықты хәм олар менен тартысып турған диний муғаллимлерди көрди. ¹⁵ Пүткил халық Ийсаны көриўден таң қалысты хәм жуўырысып келип, Оған сәлем берди. ¹⁶ Ийса олардан:

– Олар менен не ҳаққында тартысып турсызлар? – деп сорады.

¹⁷ Халық арасынан бир адам Оған жуўап берип:

– Устаз! Мен Саған тилсиз руўх урғанлықтан гүңелек болып қалған баламды алып келдим. ¹⁸ Баламды руўх тутқанда, жерге жығады. Оның аўзында көбик пайда болады хәм ол тислерин қайрап, қатып қалады. Мен Сениң шәкиртлериннен руўхты қуўып шығаруўын өтинген едим, бирақ олардың қолларынан келмеди, – деди.

¹⁹ Сонда Ийса оларға:

– Хәй, исенбейтуғын әўлад! Мен қашанға дейин сизлер менен бирге боламан? Қашанға дейин сизлерге шыдайман? Баланы Маған алып келинлер, – деди.

²⁰ Олар баланы Ийсаға алып келди. Ийсаны көриўден, руўх баланы дәрриў қалтыратты. Бала жерге жығылды да, аўзынан көбик шығып, аўнап жатты. ²¹ Сонда Ийса баланың әкесинен:

– Бундай болғанына қанша ўақыт болды? – деп сорады.

Әкеси:

– Кишкене бала ўақтынан усындай. ²² Руўх оны өлтирмекши болып, неше мәрте отқа да, суўға да таслады. Егер қолыңнан келсе, бизлерди аяп, жәрдем ете гөр, – деди.

²³ Ийса оған:

– Егер қолыңнан келсе, дейсең бе? Исенетуғын адамға хәмме нәрсе мүмкин, – деди.

²⁴ Баланың әкеси дәрхал жылап жиберип:

– Мен исенемен: аз исенимимнің беккем болуўына жәрдем ет! – деп бақырды.

²⁵ Халықтың жуўырып қиятырғанын көргенде Ийса жаўыз руўхқа кейип:

– Хәй, тилсиз хәм герең руўх! Буйыраман: оннан шығып кет хәм қайтып оған кириўши болма, – деди.

²⁶ Сонда руўх шыңғырып, баланы қатты қалтыратты да, оннан шығып кетти. Бала өлидей болып жатырғанлықтан, адамлардың көбиси:

– Ол өлип қалды, – дести.

²⁷ Бирақ Ийса оны қолынан ушлап турғызғанда, ол орнынан турды.

²⁸ Ийса үйге киргеннен кейин, шәкиртлери аўлакта Оннан:

– Бизлер неге жаўыз руўхты қуўып шығара алмадық? – деп сорады.

²⁹ Ийса оларға жуўап берип:

– Жинлердиң бундай түрин тек дуўа етиў арқалы қуўып шығарыўға болады, – деди.

***Ийса және Өз өлими
хәм қайта тирилиўи ҳаққында***

³⁰ Сол жерден шығып, олар Галила арқалы өтти. Ийса буны хеш кимниң билмеўин кәледі. ³¹ Себеби Ол шәкиртлерине тәлим берип: – Адам Улы адамлардың қолына услап бериледи, олар Оны өлтиреді хәм өлтирилгеннен кейин, Ол үшінши күни қайта тириледи, – деди.

³² Бирақ шәкиртлери бул сөзлердиң мәнисин түсинбеди, ал сораўын десе қорқты.

Уллылық ҳаққында

³³ Олар Капарнахумға келди. Ийса үйде болғанда, шәкиртлеринен: – Жол бойы не ҳаққында тартыстыңлар? – деп сорады.

³⁴ Бирақ олар үндемеді. Өйткени олар жол бойы арасында кимниң ең уллы екенлиги ҳаққында тартысқан еди. ³⁵ Ийса отырып, он еки шәкиртин шақырып алды да, оларға:

– Егер ким де ким биринши болғысы келсе, сол ең соңғы болып, хәммеге хызмет етиўи шәрт, – деди.

³⁶ Соң кишкене бир баланы алып, олардың ортасына турғызды да, оны қушақлап:

³⁷ – Ким де ким мынадай кишкене бир баланы Мениң атым ушын қабыл етсе, оның Мени қабыл еткени болады. Ал ким де ким Мени қабыл етсе, оның тек Мени емес, ал Мени Жибергенди қабыл еткени болады, – деди.

***Бизлерге қарсы болмаған – бизлердиң
тәрепдарымыз***

³⁸ Юхан Ийсаға:

– Устаз! Сениң атың менен жинлерди қуўып шығарып жүрген бир адамды көрдик. Бирақ ол бизлерге ерип жүрмегенликтен, оған тыйым салдық, – деди.

³⁹ Ал Ийса былай деди:

– Оған тыйым салмаңлар, себеби Мениң атым менен кәрамат көрсеткенниң хеш қайсысы да Мен туўралы жақын арада жаман сөз айта алмайды. ⁴⁰ Өйткени ким де ким бизлерге қарсы болмаса, ол

бизлердің тәрәпдарымыз. ⁴¹ Сизлерге шынын айтып турман: ким де ким Масихқа тийисли болғаныңыз себепли, Мениң атым ушын сизлерге бир кесе суў ишкизсе, ол сыйсыз қалмайды.

Азғырыў хәм дозақ оты

⁴² — Және де, ким де ким Маған исенетуғын мына кишкенелердің биреўин азғырса, оның мойнына үлкен дигирман тасы байланып теңизге тасланғаны оған жақсырақ болады. ⁴³ Егер сени қолың азғырса, оны шаўып тасла. Еки қолың менен дозаққа, сөнбес отқа барғаныңнан гөре, шолақ болып мәңгилик өмирге ерискениң жақсырақ. [⁴⁴]* ⁴⁵ Егер сени аяғың азғырса, оны шаўып тасла. Еки аяғың менен дозаққа тасланғаныңнан гөре, шолақ болып мәңгилик өмирге ерискениң жақсырақ. [⁴⁶]** ⁴⁷ Егер сени көзиң азғырса, оны ойып тасла. Еки көзиң менен дозаққа тасланғаныңнан гөре, жалғыз көзиң менен Қудайдың Патшалығына киргениң жақсырақ. ⁴⁸ «*Дозақ-та олардың қурты да өлмейди, оты да өшпейди*»***.

⁴⁹ Себеби хәр бир адам от пенен дузланады.

⁵⁰ Дуз — жақсы нәрсе. Бирақ дуз өз күшин жойтса, оны қалай және шорлы қылыўға болады? Өзлериңизде дуз болып, бир-бириңиз бенен татыўлықта жасаңлар, — деди.

Оныншы бап

Ажырасыў хаққында

¹ Ийса сол жерди қалдырып, Яхудия үлкесине хәм Иорданның арғы тәрәпине кетти. Оның жанына және көп халық жыйналған еди хәм Ол тағы әдеттегидей оларға тәлим берди.

² Ийсаға айырым парисейлер келди хәм Оны сынап көрмекши болып:

— Ер адамның хаялы менен ажырасыўы нызамға туўры келе ме? — деп сорады.

³ Ийса сораўға сораў менен жуўап берип:

— Муўса сизлерге нени буйырған еди? — деди.

⁴ Олар:

— Муўса ер адамның хаялына талақ хат жазып, ажырасыўына рухсат еткен, — деди.

⁵ Ийса оларға:

* Басқа нускада ^{9:44} 48-аят пенен бирдей.

** Басқа нускада ^{9:46} 48-аят пенен бирдей.

*** ^{9:48} Ийшя 66:24.

– Сизлер тас баўыр болғанлықтан, ол усы буйрықты жазған еди. ⁶«Бирақ жаратылыстың басында Қудай адамларды еркек хәм хаял қылып жаратқан»*. ⁷«Сонлықтан ер адам ата-анасын қалдырып, өз хаялына қосылады ⁸хәм екеуі бир дене болады. Солай етип, олар енди еки емес, ал бир дене болады»**. ⁹Сол себепли, Қудай қосқанларды адам ажыратпасын, – деди.

¹⁰Үйде болғанда, Оннан шәкиртлери және усылар хаққында сорады. ¹¹Ийса оларға:

– Ким де ким өз хаялы менен ажырасып, басқа хаял алса, ол хаялына болған неке хадаллығын бузған болады. ¹²Хаял да өз күйеуі менен ажырасып, басқа еркекке турмысқа шықса, ол да неке хадаллығын бузған болады, – деди.

Ийсаның балаларға пәтия беруі

¹³Қолын тийгизсин деп, адамлар Ийсаға балаларын алып келди. Ал шәкиртлери оларға кейиди. ¹⁴Буны көргенде Ийса оларға ашыўланып:

– Балалардың Маған келиўине рухсат бериндер! Оларға тосқынлық жасамаңлар! Өйткени Қудай Патшалығы усындайлардики.

¹⁵Шынын айтып турман:

– Ким де ким Қудай Патшалығын бала сыяқлы қабыл етпесе, оған хеш кире алмайды, – деди.

¹⁶Соңынан балаларды кушақлап, олардың үстине қолларын қойып, пәтиясын берди.

Бай жигит

¹⁷Ийса жолға шығып баратырғанда бир адам жуўырып келип, Оның алдында дизе бүкти де:

– Ийгиликли Устаз! Мәңгилик өмирди алыўым ушын не ислеўим керек? – деп сорады.

¹⁸Ийса оған:

– Сен неге Мени ийгиликли деп атап атырсаң? Жалғыз Қудайдан басқа хеш ким ийгиликли емес. ¹⁹Оның буйрықларын өзин билесең-ғо: «Адам өлтирме, неке хадаллығын бузба, урлық ислеме, жалған гүўалық берме, жалатайлық қылма, ата-анаңды хұрметле»***.

²⁰Ол Ийсаға:

* 10:6 Жаратылыс 1:27.

** 10:7-8 Жаратылыс 2:24.

*** 10:19 Шығыў 20:12-16; Мухаддес Нызамды қайталаў 5:16-20.

– Устаз! Мен булардың хәммесин бала ўақтымнан бери орынлап киятырман, – деди.

²¹ Ийса оған сүйиспеншилик пенен карап:

– Саған бир нәрсе жетиспейди. Барып барлық мал-мүлкінди сатып, ақшасын жарлыларға бер, сонда сениң ғәзийнең аспанда болады. Соңынан келип, Мениң изиме ер, – деди.

²² Бирақ жигит бул сөзлерди еситкенде түри өзгерип кетти. Ол қапа болып, кетип қалды. Себеби оның байлығы көп еди.

²³ Ийса әтирапына карап, шәкиртлерине:

– Байлығы барларға Қудай Патшалығына кириў қандай қыйын! – деди.

²⁴ Шәкиртлери бул сөзлерди еситип, таң қалысты. Бирақ Ийса оларға жәнә:

– Балаларым! Қудай Патшалығына кириў қандай қыйын! ²⁵ Бай адамның Қудай Патшалығына кириўинен гөре, түйеге ийнениң көзинен өтиў ансатырақ, – деди.

²⁶ Олар қатты таң қалысып, бир-бирине:

– Олай болса, ким қутқарыла алады? – деди.

²⁷ Ийса оларға карап:

– Бул адамлардың қолынан келмейди, бирақ Қудайдың қолынан келеди. Өйткени Қудай ушын мүмкин емес нәрсе жоқ, – деди.

²⁸ Сонда Петр сөз баслап, Оған:

– Минекей, бизлер хәмме нәрсени таслап, Сениң изине ердик, – деди.

²⁹ Ийса жуўап берип:

– Шынын айтып турман: ким де ким Мен хәм Хош Хабар ушын я үйлерин, я аға-инилерин, я апа-қарындастарын, я ата-анасын, я балаларын, я жерлерин таслап шықса, ³⁰ ол хәзир, бул дүньяда қуўдаланыўлар менен бирликте жүз есе артығы менен үйлерин де, аға-инилерин де, апа-қарындастарын да, аналарын да, балаларын да, жерлерин де алады хәм келешекте мәнгилик өмирге ийе болады. ³¹ Бирақ, бириншилердин көбиси соңғылар, соңғылардың көбиси бириншилер болады, – деди.

***Ийсаның Өз өлими хәм қайта тирилиўи
хаққында үшінши рет айтыўы***

³² Олар Ерусалимге көтерилетуғын жолда баратырғанда, Ийса шәкиртлериниң алдында жүрди. Шәкиртлери таң қалысты, ал ерип киятырғанлар қорқынышта еди. Ийса он еки шәкиртин жәнә шақырып алды да, Өзине не болатуғыны хаққында оларға айта баслап, былай деди:

³³ – Минекей, бизлер Ерусалимге қарай көтерилип баратырмыз. Сол жерде Адам Улы бас руўханийлер хәм диний муғаллимлердин

колына услап бериледи. Олар Оны өлимге хұким етип, басқа миллет адамларына тапсырады. ³⁴ Олар Оны маскаралап, Оған түкиреді хәм камшылап сабап, өлтиреді. Ал үш күннен кейин, Ол қайта тириледи.

Яқып хәм Юханның тилеги

³⁵ Сонда Зебедейдің уллары Яқып хәм Юхан Ийсаға келип:

– Устаз! Бизлер не сорасақ та, соны Сениң бизлер ушын орындауыңды кәлеймиз, – деди.

³⁶ Ийса олардан:

– Мениң сизлер ушын не ислеуімди кәлейсизлер? – деп сорады.

³⁷ Олар:

– Өзиннің салтанатлы патшалығында биреуимизди оң жағыңа, екіншимизди сол жағыңа отырғыз, – дести.

³⁸ Ийса:

– Сизлер не сорап турғаныңызды билмейсизлер. Сизлер Мен ишетуғын азап кесесинен ише аласызлар ма? Мениң шомылдырылатуғынымдай, шомылдырыла аласызлар ма? – деди.

³⁹ Олар:

– Аўа, аламыз, – деп жуўап берди.

Ийса оларға:

– Мен ишетуғын азап кесесинен сизлер де ишесизлер, Мениң шомылдырылатуғынымдай, сизлер де шомылдырыласызлар. ⁴⁰ Бирақ Мениң оң жағым ямаса сол жағыма отырғызыў Мениң еркимде емес. Бул орынлар кимлерге арналған болса, солар отырады, – деди.

⁴¹ Қалған он шәкирт буны еситкенде, Яқып пенен Юханға ашыўланып қалды. ⁴² Сонда Ийса оларды қасына шақырып алып:

– Басқа миллетлер арасында хұкимдарлары болып есапланғанлар халыққа зулымлық етип, басшылары үстемлик пенен басқаратуғынын сизлер билесизлер. ⁴³ Бирақ, сизлердің араңызда бундай болмасын. Араңызда ким уллы болғысы келсе, ол сизлерге хызметши болыўы шәрт. ⁴⁴ Араңызда ким биринши болғысы келсе, ол хәммеге кул болыўы шәрт. ⁴⁵ Себеби Адам Улы да Өзине хызмет еттириўге емес, ал Өзи хызмет етиўге хәм көплеген адамлардың қутқарылыўы ушын Өз жанын қурбан етиўге келди, – деди.

Ийсаның соқыр Бартимейге шыға беруі

⁴⁶ Олар Ерихоға келди. Ийса Өз шәкиртлери хәм көп халық пенен Ериходан шығып баратырғанда, жол бойында тиленшилик етип, Тимейдің улы соқыр Бартимей отыр еди. ⁴⁷ Ол Насыралы Ийсаның сол жерде екенін еситкенде:

– Даўыттың Урпағы Ийса! Маған рехим ете гөр! – деп бақыра баслады.

⁴⁸ Көп адамлар үнин шығармаұын айтып, оған кейиди. Бирак ол оннан да бетер қатты бақырып:

– Даўыттың Урпағы! Маған рехим ете гөр! – деди.

⁴⁹ Ийса тоқтап:

– Оны шақырың, – деди.

Адамлар соқырды шақырып:

– Жигерли бол, орныңнан тур! Ол сени шақырып атыр, – деди.

⁵⁰ Ол шапанын шешти де, орнынан ушып турып, Ийсаға келди.

⁵¹ Ийса оннан:

– Мениң сен ушын не ислеўимди кәлейсең? – деп сорады.

Соқыр адам Оған:

– Устаз! Көзлерим көретуғын болсын, – деди.

⁵² Ийса оған:

– Бар, исенимиң сени қутқарды, – деди.

Сол ўақытта-ақ соқырдың көзи қайтадан көретуғын болды хәм ол Ийсаның изине ерип, жолға түсти.

Он биринши бап

Ийсаның Ерусалимге салтанатлы түрде кириўи

¹ Олар Ерусалимге жақынлап, Зәйтүн таўының етегиндеги Бетфаге хәм Бетания деген аўылларға келгенде, Ийса шәкиртлериниң екеўин жумсап, ² оларға былай деди:

– Қарсы алдыңыздағы аўылға барыңлар. Оған кириўден-ақ, еле хеш ким минбеген, байлаўлы турған бир гүррени табасызлар. Оны шешип, алып келиңдер. ³ Егер биреў сизлерден: «Неге бундай ислеп атырсызлар?» – деп сорада, сизлер: «Бул Ийемизге керек. Ол буны тез қайтарып жибереди», – деп жуўап бериндер.

⁴ Олар барып, көшедеги дәрўаза қасында байланған гүррени тапты хәм оны шешип алды. ⁵ Сол жерде турған гейбиреўлер оларға:

– Гүррени шешип алып не қылажақсызлар? – деп сорады.

⁶ Олар Ийсаның айтқанындай жуўап бергенде, адамлар оларға рухсат берди. ⁷ Гүррени Ийсаға алып келип, өзлериниң шапанларын оның үстине салғанда, Ийса минип алды. ⁸ Көп адамлар шапанларын жолға төсеп, ал гейбиреўлер даладағы тереклерден шақа кесип алып, жолға жайды. ⁹ Алдында хәм изде ерип киятырғанлар былай деп бақырысты:

– «Хосанна!»*

Ийемиздің атынан Келиўши жарылқанған!

10 *Бабамыз Даўыттың жақынлап киятырған патшалығы жарылқанған!*

*Ең жоқарыда хосанна!»***

11 Ийса Ерусалимге келип, Ибадатханаға кирди. Ол жерде хэмме нәрсени көзден кеширип болып, кеш болғанлықтан, он еки шәкирти менен Бетанияға кетти.

Ийсаның әнжир ағашын ғарғауы

12 Келеси күни олар Бетаниядан шыққанда, Ийса аш болды. 13 Ол алыстан жапырақлары менен қапланған бир әнжир ағашын көрип, оннан бир нәрсе табылар ма екен деп, қасына барды. Бирақ жемис беретугын ўақты болмағанлықтан, жапырақларынан басқа хеш нәрсе таппады. 14 Сонда Ол ағашқа:

– Буннан былай, мәңгиге сениң мийўеңнен хеш ким жемесин! – деди.

Буны шәкиртлери де еситти.

Ийсаның Ибадатханадан сатыўшыларды куўыўы

15 Олар Ерусалимге келгенде, Ийса Ибадатханаға кирип, ол жерден сатыўшылар менен алыўшыларды куўып шығара баслады. Ақша алмастырыўшылардың столларын, кептер сатыўшылардың отырғышларын аўдарып таслады 16 хәм Ибадатхананың хәўлиси арқалы хеш кимге хеш нәрсе алып өтиўге рухсат етпеди.

17 Соңынан халыққа тәлим берип:

– «Мениң үйим хэмме халықлар ушын, дуўа етиў үйи деп аталады»***, –

деп жазылмаған ба? Ал сизлер оны қарақшылардың уясына айландырдыңлар****, – деди.

18 Бас руўханийлер хәм диний муғаллимлер буны еситип, Оны жоқ қылыў жолын излестире баслады. Өйткени пүткил халық Ийсаның тәлимине таң қалысқанлықтан, олар Оннан қорқатуғын еди.

19 Кеш болғанда, Ийса шәкиртлери менен қаладан шығып кетти.

* 11:9 *Хосанна!* – «Қудай, бизлерди қутқар!» деген мәнисте. Қудайды алғыслағанда айтылады.

** 11:9-10 Забур 117:25-26.

*** 11:17 Ийшая 56:7.

**** 11:17 Еремия 7:11.

Қуўрап қалған әнжир ағашы

²⁰ Олар ерте азанда өтип баратырып, әнжир ағашының тамырына дейин қуўрап қалғанын көрди. ²¹ Петр болған уақыяны есине түсіріп, Ийсаға:

– Устаз! Қара, Сен ғарғаған әнжир ағашы қуўрап қалыпты, – деди.

²² Ийса оларға жуўап берип:

– Қудайға исениңдер. ²³ Сизлерге шынын айтып турман: егер ким де ким бул таўға: «Орныңнан көтерілип, теңизге қула», – десе хәм кеўлинде гүманланбай, айтқанының орынланатуғынына исенсе, оның айтқаны орынланады. ²⁴ Сонлықтан да, сизлерге айтатуғыным: дуўа еткениңизде нени сорасаңлар да, алғаныңызға исениң, сонда ол сизлерге бериледи. ²⁵ Дуўа етип турғаныңызда, биреўге өкпели болсаңыз, оны кеширин, сонда аспандағы Әкеңиз де сизлердин гүналарыңызды кеширеди, – деди. [²⁶]*

Ийсаның бийлиги хаққында сораў

²⁷ Олар және Ерусалимге келди. Ийса Ибадатхананың хәўлисінде айланып жүргенде, Оған бас руўханийлер, диний муғаллимлер хәм ақсақаллар келип, ²⁸ Оннан:

– Сен буларды қандай бийлик пенен ислеп жүрсең? Саған бул ислерди ислеўге ким бийлик берген? – деп сорады.

²⁹ Ийса оларға жуўап берип:

– Мен де сизлерге бир сораў берейин, жуўап бериндер. Сонда Мен де буларды қандай бийлик пенен ислеитүғынымды айтаман. ³⁰ Яқияның шомылдырыўы аспаннан болды ма ямаса адамлардан ба? Жуўап бериндер, – деди.

³¹ Олар өз ара ойласа баслады: «Егер „аспаннан“ десек, Ол: „Сонда неге оған исенбединдер“, дейди. ³² „Адамлардан“ дейик пе?»

Бирақ ондай деўге халықтан қорқты, себеби хәмме Яқияны хақыйқый пайғамбар деп санайтуғын еди. ³³ Сонлықтан олар Ийсаға:

– Билмеймиз, – деп жуўап берди.

Ийса оларға:

– Мен де сизлерге бул ислерди қандай бийлик пенен ислеитүғынымды айтпайман, – деди.

* 11:26 Басқа нускада мына аят бар: «Егер сизлер басқалардың гүналарын кеширмесендер, аспандағы Әкеңиз де сизлердин гүналарыңызды кеширмейди».

Он екінші бап

Жауыз дийханлар хаққында тымсал

¹ Ийса оларға тымсаллар менен сөйлей бастады:

– Бир адам жүзим бағын отырғызып, оны дийўал менен қоршапты хәм жүзимнің суўын сығыўға арналған шукыр қазып, гүзет ми-нарасын орнатыпты. Соңынан бағын дийханларға ижараға берип, өзи узақ жерге кетип қалыпты. ² Терим мәўсими келгенде, ол бағдың жемисинен тийисли үлесин алыў ушын, дийханларға өзиниң бир хызметшисин жиберипти. ³ Бирақ олар хызметшини услап алып сабап, қуры қол қайтарыпты. ⁴ Ол және оларға басқа хызметшисин жибергенде, оның басын жарып, бийабырай қылыпты. ⁵ Сонда ол және басқа бир хызметшисин жибергенде, олар оны өлтирипти. Ол және де көп басқа хызметшилериң жибергенде, гейбиреўлерин сабап, гейбиреўлерин өлтирипти. ⁶ Енди бир ғана адам, оның сүйикли улы қалыпты. Ең ақырында ол: «Улымды хұрмет етер» деп, оларға өз улын жиберипти. ⁷ Бирақ дийханлар бир-бирине: «Бул – мийрас-хор-ғо. Жүринлер, оны өлтирейик, сонда мийрас мүлки бизлерге қалады», – десипти. ⁸ Солай етип, оны услап алып өлтирип, жүзим бағынан сыртқа шығарып таслапты.

⁹ Енди жүзим бағының ийеси не ислеиди? Ол келип, дийханларды жоқ қылады да, жүзим бағын басқаларға береди. ¹⁰ Сизлер мына Мухаддес Жазыўды оқымағансызлар ма:

*«Қурылысшылардың керексиз деп таслаған тасы,
Үйдиң мүйешиниң тийкарғы тасы болды.*

¹¹ *Ийемиз қылған бул ис,
Көзимизге әжайып көринди!»**

¹² Олар бул тымсалдың өзлерине қарсы айтылғанын билип, Ийсаны қолға алыўға тырысты. Бирақ халықтан қорққанлықтан Оны қалдырып, кетип қалды.

Салық төлеў туўралы

¹³ Соңынан олар Ийсаны сөзинен тутыў ушын, парисейлердин хәм Хиродтың адамларының гейбиреўлерин Оған жиберди. ¹⁴ Олар Ийсаға келип:

– Устаз! Бизлер Сениң дурыс адам екениңди хәм жағымпазлық етпейтуғыныңды билемиз. Өйткени Сен адамлардың бет-жүзине

* 12:10-11 Забур 117:22-23.

карамай, Қудайдың жолын дурыс үйретип отырсаң. Рим патшасы-Қайсарға салық төлеуі дурыс па ямаса надурыс па? Төлеуимиз керек пе ямаса керек емес пе? — деп сорады.

¹⁵ Бірақ Ийса олардың екі жүзлилигин билип:

— Мени неге сынап атырсызлар? Маған бир динар әкелинлер, көрейин, — деди.

¹⁶ Олар алып келгенде, Ол:

— Бунда кимнің сүүрети бар хәм кимнің аты жазылған? — деп сорады.

Олар:

— Рим патшасы-Қайсардың, — деди.

¹⁷ Сонда Ийса оларға жууап берип:

— Қайсардың хақын Қайсарға, Қудайдың хақын Қудайға беринлер, — деди.

Олар Оған таң қалысты.

Қайта тирилиуі хаққында сорау

¹⁸ Сонынан қайта тирилиуі жоқ деуіши саддукейлердин* бир нешеси Ийсаға келип:

¹⁹ — Устаз! Муўса бизлерге: «Егер биреудин ағасы баласыз өлип, хаялын қалдырса, иниси оның хаялын алып, өз ағасының урпағын дауам еттирсин», — деп жазып қалдырған. ²⁰ Ағайинли жети жигит бар еди. Олардың бириншиси үйленип, изинде бала қалдырмай өлип кетти.

²¹ Сол хаялды екиншиси алып, ол да изинде бала қалдырмай өлип кетти. Үшиншисине де солай болды. ²² Жети ағайинлинің хеш қайсысы да изинде бала қалдырмастан өлип кетти. Ең соңында хаялдың өзи де қайтыс болды. ²³ Олар қайта тирилгенде, хаял қайсысының хаялы болады? Себеби ол жетеуине де хаял болған-ғо, — деп сорады.

²⁴ Ийса оларға жууап берип:

— Сизлер Мухаддес Жазыуларды да, Қудайдың құдиретин де билегенликтен алжасып турсызлар. ²⁵ Өйткени адамлар өлимнен қайта тирилгенде үйленбейди де, турмысқа да шықпайды, ал аспандағы периштелер сыяқлы болады. ²⁶ Өлгенлердин қайта тирилиуі тууралы Муўсаның китабында, жанып турған пута хаққында аятта, Қудайдың не айтқанын оқымағансызлар ма? Қудай Муўсаға: «*Мен — Ибрайымның Қудайыман, Ысақтың Қудайыман, Яқыптың Қудайыман*»**, — деген-ғо. ²⁷ Қудай өлилердин емес, ал тирилердин Қудайы. Сизлер қатты алжасып турсызлар, — деди.

* 12:18 *Саддукейлер* — Ийсаның заманында яхудий халқының күшли диний топары.

** 12:26 *Шығыу* 3:6.

Ең баслы буйрық

²⁸ Диний муғаллимлердің бири олардың тартысларын еситти. Ийсаның оларға жақсы жуўап бергенин көрип, Оннан:

– Буйрықлардың ишинде ең баслысы қайсы? – деп сорады.

²⁹ Ийса оған:

– Ең баслы буйрық бул: *«Тыңла, Израил! Қудайымыз болған Ийемиз – жалғыз Ийемиз.* ³⁰ *Ийең болған Қудайыңды пүткил жүрегің, пүткил жаның, пүткил ақыл-ойың хәм пүткил күшиң менен сүй»**.

³¹ Екиншиси мынадай: *«Өзиңди сүйгениң сыяқлы, жаныңдағы адамды да сүй»***. Булардан уллы буйрық жоқ, – деди.

³² Диний муғаллим Оған:

– Аўа, Устаз! «Қудай – жалғыз, Оннан басқа қудай жоқ», – деп дурыс айттын. ³³ Қудайды пүткил кеўлиң, пүткил ақылың, пүткил күшиң менен сүйиў хәм өзинди сүйгениң сыяқлы, жаныңдағы адамды да сүйиў – жағылған хәмме курбанлықлардан хәм Қудай жолына берилген садақалардан артық, – деди.

³⁴ Ийса оның ақылға сай жуўап бергенин көрип:

– Сен Қудай Патшалығынан алыс емессең, – деди.

Соннан соң, Оған сораў бериўге хеш кимнің батылы бармады.

Масих – кимнің Урпағы?

³⁵ Ийса Ибадатханада адамларға тәлим берип атырып:

– Қалайынша диний муғаллимлер Масихты Даўыттың Урпағы дейди? ³⁶ Даўыттың өзи Мухаддес Руўхтан илхамланып, былай деген-ғо:

«Ийем мениң Ийеме айтты:

„Душпанларыңды аяғыңның астына бастырмағанымша,

*Мениң оң жағымда отыр!«»****

³⁷ Даўыттың өзи Оны «Ийем» деп атаған болса, Ол қалайынша оның Урпағы болады? – деп сорады.

Көп халық Оны қуўаныш пенен тыңлады.

Диний муғаллимлер хаққында

³⁸ Ийса тәлим берип:

– Диний муғаллимлерден сақ болыңлар! Олар узын кийим киіп жүриўди, базар майданларында өзлерине сәлем берилиўин,

* 12:29-30 Мухаддес Нызамды қайталаў 6:4-5.

** 12:31 Лебий 19:18.

*** 12:36 Забур 109:1.

³⁹ мәжилисханаларда сыйлы орында, зыяпатларда төрде отырыўды жақсы көреді. ⁴⁰ Олар жесир хаяллардың үйлерин жалмап жутып, көзге көриниў ушын узын дуўа етеді. Бундай адамлар ең аўыр жаза алады, – деди.

Жесир хаялдың садақасы

⁴¹ Ийса Ибадатханадағы садақа қутысының қарсысында халықтың қутыға ақша салыўына қарап отырды. Байлардың көбиси көп ақша салды. ⁴² Сонда бир жарлы жесир хаял келип, еки тийин салды.

⁴³ Ийса шәкиртлерин қасына шақырып алып:

– Сизлерге шынын айтып турман: бул жарлы жесир хаял қутыға ақша салғанлардың хәммесинен көп салды. ⁴⁴ Себеби олардың хәммеси өз байлықларынан аўысқанын салды. Ал бул хаял жарлы болса да, күн көрисине керекли барлық ақшасын салды, – деди.

Он үшінши бап

Ийсаның Ибадатхананың қыйралыўын болжаўы

¹ Ийса Ибадатханадан шығып баратырғанда, шәкиртлеринин бири:

– Устаз, қара, қандай әжайып таслар, қандай әжайып имаратлар! – деди.

² Ийса оған:

– Мына саўлатлы имаратларды көрип турсаң ба? Бул жерде тас үстінде тас қалмайды, хәммеси қыйратылады, – деди.

³ Соңынан Ийса Зәйтүн таўында, Ибадатхананың қарсы алдында отырғанда, Петр, Яқып, Юхан хәм Андрей аўлақта Оннан:

⁴ – Бизлерге айт, булар қашан болады хәм булардың хәммесинин болатуғынын қандай белги билдиреди? – деп сорады.

⁵ Сонда Ийса оларға былай деп айта баслады:

– Биреўлердин сизлерди алдаўынан сақ болыңлар! ⁶ Өйткени көп-лер Мениң атым менен келип: «Мен – Масихпан» деп, көп адамларды алдайды. ⁷ Сизлер урыслардың шаўқымын хәм урыслар хаққында мыш-мышларды еситкенде қәуәтерленбеңлер. Булардың болыўы шәрт, бирақ бул еле ақыры емес. ⁸ Себеби миллет миллетке қарсы, патшалық патшалыққа қарсы көтериледи. Көп жерлерде жер силкиниўлер хәм ашаршылықлар болады. Бул ўақыялар толғақ азабының басланыўындай болады.

⁹ Өзлериңизге сақ болыңлар! Өйткени сизлер хәким етилийге услап берилесизлер хәм мәжилисханаларда таяқ жейсизлер. Және де, Мен себепли хәкимлер хәм патшалардың алдыларына апарылып,

оларға гүәлык бересизлер. ¹⁰ Бирақ дәслеп Хош Хабар хәмме халықларға жәрияланыуы шәрт. ¹¹ Сизлерди услап алып, хәким етиүге апаратырғанда, не айтыуды ойлап, алдын ала тынышсызланбанлар. Сол ўақытта сизлерге не берилсе, соны айтыңлар. Себеби сизлер емес, ал Мухаддес Руўх сөйлейди. ¹² Туўысканы туўысканын, әкеси баласын өлимге услап береди. Балалары да ата-аналарына қарсы шығып, оларды өлтиртеди. ¹³ Мениң атым себепли, сизлерди хәмме жек көреди. Бирақ ақырына дейин шыдаған қутқарылады.

Ең уллы апат

¹⁴ – Ўайран етиўши жеркенишлиниң турыўға болмайтуғын жерде турғанын көргениңизде* (оқыған адам мәнисин түсинсин), Яхудиядағылар таўларға қашсын! ¹⁵ Ким де ким үйиниң төбесинде болса, төменге түспесин хәм бир нәрсе алайын деп үйине кирмесин. ¹⁶ Ал ким де ким атызда болса, шапанын алыў ушын изине қайтпасын. ¹⁷ Сол күнлери жүкли хәм емизиўли хаялларға қандай қыйын болады! ¹⁸ Булардың қыс мәўсиминде болмаўы ушын дуўа етинлер. ¹⁹ Өйткени сол күнлери Қудай бул дүньяны жаратқаннан бери усы күнге дейин болмаған хәм қайтып болмайтуғын апат болады. ²⁰ Егер Ийемиз сол күнлердиң санын қысқартпағанда, хеш ким аман қалмас еди. Бирақ Ол Өзиниң таңлап алғанлары ушын, сол күнлердиң санын қысқартты.

²¹ Сонда егер сизлерге биреў: «Қараңлар, Масих бул жерде» ямаса: «Қараңлар, Ол ана жерде» десе, исенбеңлер. ²² Себеби жалған масихлар хәм жалған пайғамбарлар пайда болып, егер мүмкин болса, таңлап алынғанларды алдаў ушын, кәраматлы белгилер хәм таң қаларлық ислерди көрсетеди. ²³ Сонлықтан сақ болыңлар! Мен хәммесин сизлерге алдын ала айтып атырман.

Адам Улының қайта келиўи

²⁴ – Бирақ сол күнлери, сол апаттан кейин,
*«күн қараңғыланады,
 ай өз жақтысын түсирмейди.*

²⁵ *Жулдызлар аспаннан түсип,
 аспан күшлери силкинеди»**.*

²⁶ Сонда адамлар Адам Улының уллы құдирет хәм салтанат пенен бултларда қиятырғанын көреди. ²⁷ Ол Өз периштелерин жиберип, дүньяның төрт тәрәпинен, жердиң шетинен баслап аспанның шетине дейин, Өзиниң таңлап алғанларын жыйнап алады.

* 13:14 Даниел 9:27; 11:31; 12:11.

** 13:25 Ийшәя 13:10; 34:4.

Әнжир ағашын мысалға алыңдар!

²⁸ – Әнжир ағашын мысалға алыңдар: оның шақалары жумсарып, жапырақ шығара бастағанда, жаздың жақын екенін билесіздер. ²⁹ Сол сыяқлы, усы ұақыялардың орынланып атырғанын көрсендер, Адам Улының жақынлап, есик алдында турғанын билиңдер. ³⁰ Сизлерге шынын айтып турман: бул әулад жоқ болып кетпестен бурын булардың хәммеси болады. ³¹ Аспан хәм жер жойылады, бірақ Мениң сөзлерим хеш қашан жойылмайды.

Сол күнди ямаса сол саатты хеш ким де билмейди

³² – Сол күнди ямаса сол саатты хеш ким де билмейди: аспандағы периштелер де, Улдың Өзи де, тек ғана Әкем биледи. ³³ Абайлаңдар хәм сергек болыңдар*, өйткени сол ұақыттың қашан келетуғынын билмейсизлер. ³⁴ Бул – бир адамның саяхатқа кетип баратырып, үйіндеги хызметшилерине басқаруға бийлик бергени хәм хәр бирине ис тапсырып, дәрұаза қараұылына сергек болуұды бұйырғаны сыяқлы. ³⁵ Солай етип, сизлер де сергек болыңдар. Себеби үй ийесиниң кеште ме, ярым ақшамда ма, қораз шақырғанда ма, ерте азанда ма, қашан келетуғынын билмейсизлер. ³⁶ Ол күтилмегенде келип, сизлердиң уйықлап атырғаныңызды көрмесин. ³⁷ Сизлерге айтатуғынымды хәммеге айтаман: сергек болыңдар!

Он төртинши бап

Ийсаны өлтириуі ушын тил бириктириуі

¹ Құтқарылыу хәм Ашытқысыз нан байрамына еки күн қалған еди. Бас руұханийлер хәм диний муғаллимлер Ийсаны хйле менен услап алып, өлтириудиң жолын излестирди.

² Бірақ олар: «Халық арасында қозғалаң болмауы ушын, бул исти байрам күнлери ислемейик», – дести.

Ийсаның басына әтир май қуйылыуы

³ Ийса Бетанияда, бурын мақау кесел болған Симонның үйінде, дастурхан басында отырғанда, мәрмер ыдыста сап нардтан исленген қымбат бахалы әтир майы бар бир хаял келди. Ол ыдысты сындырды да, майды Ийсаның басына қуйды. ⁴ Гейбиреулер ашыұланып, бир-бирине:

* 13:33 Басқа нускада «дууа етинлер» деген сөзлер де бар.

– Бул май неге бийкарға ысырап етилди? ⁵ Оны үш жүз динардан да қымбатыраққа сатып, ақшасын жарлыларға үлестиріп бериўге болар еди-ғо, – десип, хаялды айыплай баслады.

⁶ Бирақ Ийса:

– Хаялды тынышына қойыңлар. Оны неге уялтып атырсызлар? Ол Маған жақсылық иследи-ғо. ⁷ Өйткени жарлылар сизлер менен бәрқулла бирге, оларға қәлеген ўақтыңызда жәрдем бере аласызлар. Бирақ Мен сизлер менен бәрқулла бирге болмайман. ⁸ Ол қолынан келгенин иследи. Мениң денеме алдын ала этир май қуйып, оны жерлеўге таярлады. ⁹ Сизлерге шынын айтып турман: Хош Хабар дүньяның қай жеринде жәрияланса да, бул хаял еске алынып, оның ислеген иси айтылатуғын болады, – деди.

Яхуданың сатқынлығы

¹⁰ Соңынан он еки шәкирттиң бири болған Яхуда Исқариот Ийсаны услап бериў ушын бас руўханийлерге барды. ¹¹ Олар буны еситип, қуўанысып қалды хәм оған гүмис теңге бериўди ўәде етти. Яхуда да Ийсаны услап бериўге қолайлы пайыт изледи.

¹² Ашытқысыз нан байрамының биринши күни Қутқарылыў байрамының* қозысы шалынғанда, шәкиртлери Ийсаға:

– Қутқарылыў байрамының асын жеўиң ушын, бизлердиң қай жерге барып таярлық көриўимизди қәлейсең? – дести.

¹³ Ол шәкиртлериниң екеўин жиберип, оларға:

– Қалаға барыңлар, ол жерде сизлерге гүзе менен суў көтерип киятырған адам гезлескенде, оның изине ериңлер. ¹⁴ Ол кирген үйдиң ийесине: «Устазымыз: „Шәкиртлерим менен бирге байрам асын жейтуғын бөлме қәне?“ – деп сорап атыр», денлер. ¹⁵ Ол сизлерге төсеклер төселип таяр турған жоқарыдағы үлкен бөлмени көрсетеди. Бизлерге сол жерде байрам асын таярлаңлар, – деди.

¹⁶ Шәкиртлери шығып, қалаға келди хәм Ийсаның айтқанларын таўып, байрам асын таярлады.

¹⁷ Кеш болғанда, Ийса он еки шәкирти менен бирге келди.

¹⁸ Олар аўқатланып отырғанда, Ийса:

– Сизлерге шынын айтып турман: Мениң менен аўқатланып отырған араңыздағы бириңиз Маған сатқынлық ислейди, – деди.

¹⁹ Олар қапа болып, биринен соң бири Оннан:

– Мен емеспен-ғо, я? – деп сорап баслады.

²⁰ Ийса оларға жуўап берип:

* 14:12 *Қутқарылыў байрамы* – еврей тилинде «Пасха», «өтиў» дегенди билдиреди.

– Он еки шәкиртимнің бири, Мениң менен бир табакқа нанын малып атырған адам – сол. ²¹Адам Улы Өзи хаққында жазылғандай баратыр, бирақ Адам Улына сатқынлық қылыўшы хәсирет шегеди! Ол адамның бул дүньяға келмегени өзи ушын жақсырақ болар еди, – деди.

Ийсаның соңғы кешеси

²² Олар аўқатланып отырғанда, Ийса нан алып, Қудайға шүкирлик етти. Оны сындырып, шәкиртлерине берди де:

– Алыңлар, бул – Мениң денем, – деди.

²³ Соң кесени алып, Қудайға шүкирлик етти де, оларға берди. Оннан хәммеси ишти. ²⁴ Оларға:

– Бул – көп адамлар ушын төгилетуғын, Жаңа Келисимди бекитетуғын Мениң қаным. ²⁵ Сизлерге шынын айтып турман: Қудай Патшалығында жаңасын ишетуғын күниме дейин, жүзим ишимлигинен қайтып ишпеймен, – деди.

²⁶ Соңынан олар Қудайды жырлайтуғын қосық айтып, Зәйтүн таўына кетти.

Петрдің Ийсадан таныўы хаққында

²⁷ Ийса оларға:

– Сизлердің хәммеңиз Мени таслап кетесизлер. Себеби былай деп жазылған:

*«Шопанды урғанымда,
Қойлар тарқап кетеди»*.*

²⁸ Бирақ қайта тирилгенимнен кейин, сизлерден бурын Галилаға бараман, – деди.

²⁹ Петр Оған:

– Сени хәммеси таслап кетсе де, мен таслап кетпеймен, – деди.

³⁰ Сонда Ийса оған:

– Саған шынын айтып турман: бүгин түнде қораз еки рет шақыраман дегенше, сен Меннен үш рет танасан, – деди.

³¹ Бирақ Петр қызып кетип:

– Маған Сениң менен бирге өлиўге туўра келсе де, Сеннен хеш қашан танбайман, – деди.

Қалғанларының хәммеси де солай деди.

Ийсаның Гетсеманиде дуўа етиўи

³² Олар Гетсемани деп аталатуғын жерге келди. Ийса шәкиртлерине:

* 14:27 Зекерия 13:7.

– Мен дуға етип боламан дегенше, сизлер усы жерде отырыңдар, – деди.

³³ Өзи менен бирге Петр, Яқып хәм Юханды алып, қатты кәуе-терленип, қыйнала баслады. ³⁴ Оларға:

– Жаным өлердей қыйналып тур. Сизлер усы жерде қалып, сергек болып турыңдар, – деди.

³⁵ Шетирек шығып, жерге жығылды да, мүмкін болса бул сааттын Өзинен өтйін сорап, дуға ете баслады.

³⁶ – Әке, Әкежаным!* Саған хәммеси мүмкін. Бул азап кесесин Меннен өткизип жибер. Бирақ Мениң емес, Сениң қәлегениң болсын, – деди.

³⁷ Ийса шәкиртлериниң қасына қайтып келип, олардың уйықлап атырғанын көрди де, Петрге:

– Симон, уйықлап атырсаң ба? Уйықламай бир саат та отыра алмадың ба? ³⁸ Азғырылмауыңыз ушын сергек болып, дуға етиңдер. Руұх қәлейди, бирақ дене хәлсиз, – деди.

³⁹ Ол және барып, сол сөзлерин айтып, дуға етті. ⁴⁰ Қайтып келип, олардың және уйықлап атырғанын көрди. Өйткени көзлерин уйқы басқан еди. Олар Ийсаға не деп жууап берерин билмеді.

⁴¹ Ийса үшінши рет қайтып келип, оларға:

– Сизлер еле уйықлап, дем алып атырсызлар ма? Болды, ұақыт келди. Адам Улы гүнакарлардың қолына услап бериледи. ⁴² Турыңдар, кеттик. Қараңдар, Маған сатқынлық қылыўшы жақынлады, – деди.

Ийсаның қолға алынуы

⁴³ Тап сол ұақытта, Ийса еле сөйлеп турғанда, он еки шәкирти-ниң бири Яхуда келди. Оның менен бирге бас руұханийлер, диний муғаллимлер хәм ақсақаллар жиберген бир топар адамлар бар еди. Адамлар қолына қылыш хәм шоқмар услаған еди. ⁴⁴ Сатқынлық қылыўшы оларға белги берип: «Мен кимди сүйсем, Ол – Соның Өзи. Оны услап, абайлап алып кетиңдер», – деген еди.

⁴⁵ Яхуда келди де, дәрриў Ийсаға жақынласып, Оған:

– Устаз! – деп, Оны сүйди.

⁴⁶ Ал адамлар Ийсаға қол салып, услап алды. ⁴⁷ Бирақ Ийсаның қасында турғанлардың биреуи қылышын суўырып алып, бас руұханийдиң қулының қулағын шаўып таслады. ⁴⁸ Сонда Ийса оларға:

* 14:36 Сөзбе-сөз: «Абба, Әке!» Абба – арамей тилинде «Әке» дегенди аңлатады. Әкеси менен баласының арасындағы жүдә жақын байланысты билдиретуғын сөз.

– Мени ушлау үшін, жынаятшыға қарсы шыққандай болып, қылыш хәм шоқмар алып келдіңдер ме? ⁴⁹ Мен хәр күни сизлер менен Ибадатханада бирге болып, тәлим бергенимде, Мени усламадыңлар. Бирак, Мухаддес Жазыулар орынланыуы шәрт, – деди.

⁵⁰ Сонда шәкиртлериниң хәммеси Оны таслап, қашып кетти.

⁵¹ Жаланааш денесине тауар ораған бир жас жигит Оның изине ерип баратыр еди. Олар оны ушлап алғанда, ⁵² ол оранған тауарын таслап, жаланааш қашып кетти.

Ийса жоқарғы кеңес алдында

⁵³ Олар Ийсаны бас руұханийге апарды. Ол жерге хәмме бас руұханийлер, ақсақаллар хәм диний муғаллимлер жыйналды. ⁵⁴ Петр Ийсаға бас руұханийдиң хәулисиниң ишине дейин узактан ерип келип, хәулиде сақшылар менен бирге отқа жылынып отырды. ⁵⁵ Бас руұханийлер хәм пүткил жоқарғы кеңес Ийсаны өлим жазасына хүким етиу үшін, Оған қарсы гүуалық изледи, бирак таба алмады.

⁵⁶ Себеби көп адамлар Оған қарсы жалған гүуалықлар берсе де, гүуалықлары бир-бирине сәйкес келмес еди.

⁵⁷ Сонынан гейбиреулер орнынан турып, Оған қарсы жалған гүуалық берип:

⁵⁸ – Бизлер Оның: «Адам қолынан қурылған бул Ибадатхананы Мен бузып таслап, үш күнниң ишинде адам қолынан қурылмаған басқа Ибадатхана қураман», – дегенин еситтик, – деди.

⁵⁹ Бирак олардың гүуалығы да сәйкес келмеді.

⁶⁰ Сонда бас руұханий ортаға шығып, Ийсадан:

– Олар Саған қарсы гүуалық берип атыр-ғо. Сен неге хеш жууап бермейсең? – деп сорады.

⁶¹ Бирак Ийса үндемеді хәм хеш жууап қайтармады. Бас руұханий Оннан және:

– Алғыслының Улы – Масих Сенбисең? – деп сорады.

⁶² Ийса:

– Аўа, Мен. Сизлер Адам Улының Қудиретли Қудайдың оң жағында отырғанын хәм аспандағы бултарда қиятырғанын көресизлер, – деди.

⁶³ Сонда бас руұханий өз кийимлерин жыртып:

– Енди бизлерге гүуалардың неге кереги бар? ⁶⁴ Қудайға тил тийгизгенин еситтингдер-ғо. Сизлердиң қарарыңыз қандай? – деди.

Олардың хәммеси Ийсаны өлим жазасына хүким етиуге қарар етти.

⁶⁵ Гейбиреулер Оған түкире баслады хәм бетин байлап, Оны мушлап урды да, Оған:

– Қәнекей, ўәлийлик ет, – дести.

Сақшылар да Оны шапалақ пенен урды.

Петрдің Иисадан таныуы

⁶⁶ Петр ишки хәўлиде отырғанда, бас руўханийдин шоры қызларынан бири келди. ⁶⁷ Ол отқа жылынып отырған Петрди көрип, оған тигилип қарады да:

– Сен де сол Насыралы Ийса менен бирге едиң-ғо, – деди.

⁶⁸ Бірақ Петр танып:

– Сениң не айтып турғаныңды билмеймен хәм түсинбеймен, – деди де, сыртқы хәўлиге шығып кетти*.

⁶⁹ Шоры қыз оны көрип, сол жердегилерге және:

– Бул адам – солардың бири, – деп айта баслады.

⁷⁰ Бірақ Петр және танды.

Бираздан соң, сол жерде турғанлар Петрге:

– Расында да, сен солардың бирисең, өйткени галилалысаң-ғо, – деди.

⁷¹ Ол:

– Сизлер айтып турған бул Адамды мен танымайман, – деп ант ишип, өзін өзи ғарғай баслады.

⁷² Сол ўақытта-ақ қораз екінши рет шақырды. Петр Ийсаның өзіне: «Қораз еки рет шақыраман дегенше, сен Меннен үш рет танасан», – деген сөзи есине түсип, жылап жиберди.

Он бесинши бап

Пилаттың Ийсаны тергеуі

¹ Таң атыўдан бас руўханийлер, ақсақаллар, диний муғаллимлер хәм пүткил жоқарғы кеңес мәсләхәтлесип алды да, Ийсаны байлап, римли хәким Пилатқа апарып тапсырды. ² Пилат Оннан:

– Сен Яхудийлердин Патшасымысаң? – деп сорады.

Ийса оған:

– Сол екенимди өзиң айттың, – деп жуўап берди.

³ Бас руўханийлер Оны көп нәрселерде айыплады. ⁴ Пилат және Иисадан сорап:

– Сен хеш жуўап бермейсең бе? Қара, олар Саған қаншама айып тағып атыр, – деди.

⁵ Бірақ Ийса хеш жуўап бермегенликтен, Пилат ҳайран қалды.

Ийсаның өлимге ҳүким етилиуі

⁶ Хәр Қутқарылыў байрамында Пилат халық сораған бир тутқынды босатып беретугын еди. ⁷ Сол ўақытта қамақта қозғалаң ўақтында

* 14:68 Басқа нускада: «Сол ўақытта қораз шақырды», – деген сөзлер де бар.

өзинің шериклери менен адам өлтирген Бараба деген бир адам бар еди. ⁸ Халық Пилатқа келип, әдеттегидей ислеитұғын исин олар ушын ислеп, бир тутқынды босатып бериўин сорай баслады. ⁹ Пилат олардан:

– Яхудийлердиң Патшасын босатып бериўимди кәлейсизлер ме? – деп сорады.

¹⁰ Себеби ол бас руўханийлердиң Ийсаны өзине күншиллик пенен услап бергенин билетуғын еди.

¹¹ Бирақ бас руўханийлер халықты үгитлеп, Ийсаның орнына Барабаны босатып бериўди талап еттирди. ¹² Пилат оларға және:

– Олай болса, сизлер Яхудийлердиң Патшасы деп атаған Адамға не ислейин? – деди.

¹³ Олар:

– Оны атанақ ағашқа шегелет! – деп бақырысты.

¹⁴ Пилат олардан:

– Ол қандай жаманлық иследи, ақыры? – деп сорады.

Бирақ олар қаттырақ бақырысып:

– Оны атанақ ағашқа шегелет! – деди.

¹⁵ Сонда Пилат халықты қанаатландырыў ушын Барабаны босатып берди. Ал Ийсаны қамшылатқаннан соң, атанақ ағашқа шегелеўге тапсырды.

Әскерлердиң Ийсаны масқаралаўы

¹⁶ Әскерлер Ийсаны ҳүкимет сарайының ишки хәўлисине алып барып, пүткил әскерлерди жыйнады. ¹⁷ Олар Ийсаға шым қызыл шапан кийгизди де, тикенли шыбықлардан таж өрип, басына салды. ¹⁸ Соңынан:

– Жасасын, Яхудийлердиң Патшасы! – деп бақырыса баслады.

¹⁹ Басына қамыс пенен урып, Оған түкирди де, алдында дизе бүгип, тәжим етти. ²⁰ Масқаралап болғаннан соң, олар Ийсаның үстиндеги шым қызыл шапанды шешип алып, Оған Өз кийимин кийгизди де, атанақ ағашқа шегелеў ушын алып кетти.

Ийсаның атанақ ағашқа шегелениўи

²¹ Искендер хәм Руфустың әкеси, Симон деген киренели бир адам аўылдан киятырып, сол жерден өтип баратыр еди. Оны Ийсаның атанақ ағашын аркалап алып жүриўге мәжбүрледи. ²² Олар Ийсаны Голгота деп аталған, яғный «Бас сүйек орны» дегенди аңлатауғын жерге алып келди. ²³ Оған мирра қосылған шарапты бергенде,

Ол ишиўден бас тартты. ²⁴ Ийсаны атанақ ағашқа шегелеп болғаннан соң, ким не алар екен деп шек тасласып, өз ара Оның киимлерин бөлести. ²⁵ Олар Ийсаны атанақ ағашқа шегелегенде, саат азанғы тоғыз еди. ²⁶ Оның бас бетинде айыбын көрсететуғын: «ЯХУДИЙЛЕРДИҢ ПАТШАСЫ» деген жазыў бар еди. ²⁷ Ийса менен бирге еки карақшыны да, биреўин оң, екіншисин сол тәрәпине атанақ ағашқа шегеледи. [²⁸]*

²⁹ Өтип баратырғанлар басларын шайқады хәм Оның үстинен күлип:

– Хәй, Ибадатхананы бузып, Оны үш күннің ишинде қайта тиклейжақ болған, Сен! ³⁰ Өзинди Өзин қутқарып, атанақ ағаштан түсип көрши! – деди.

³¹ Бас руўханийлер менен диний муғаллимлер де Оны мазақ қылып, бир-бирине:

– Бул басқаларды қутқарып, Өзин Өзи қутқара алмайды! ³² Израилдың Патшасы Масих хәзир атанақ ағаштан түссин, сонда бизлер көрип, Оған исенемиз, – дести.

Ийса менен бирге атанақ ағашқа шегеленгенлер де Оны мазақ етти.

Ийсаның жан тапсырыўы

³³ Түски саат он екиден баслап, түстен кейин саат үшке дейин пүткил жерди қараңғылық қаплап турды. ³⁴ Саат үште Ийса қатты даўыс пенен:

– Елой, Елой! Лама сабахтани? – деп бақырды. Бул: «Қудайым, Қудайым! Неге Мени таслап кеттин?»** – дегенди аңлатады.

³⁵ Сол жерде турғанлардың гейбиреўлери буны еситип:

– Қараңлар, Ол Илиясты шақырып атыр, – дести.

³⁶ Сонда бир адам жуўырып барып, сорғышты сирке суўына сиңдирди хәм оны бир таяққа қадады да, Оған ишиўге берип:

– Тоқтай турын! Илияс келип, Оны түсирип алар ма екен, көрейик! – деди.

³⁷ Ал Ийса қатты бақырды да, жан тапсырды.

³⁸ Сол ўақытта Ибадатхананың Мухаддесханасындағы перде жоқарыдан төменге дейин қақ айырылып, екиге бөлинди. ³⁹ Ийсаның қарсысында турған жүзбасы Оның усылай жан тапсырғанын көрип:

– Хәқыйқаттан да, бул Адам – Қудайдың Улы екен, – деди.

* 15:28 Басқа нускада мына аят бар: «Ол жынаятшыларға қосып саналды, – деген Мухаддес Жазыў орынланды».

** 15:34 Забур 21:2.

⁴⁰ Сол жерде узақтан карап турған бир неше хаял бар еди. Олардың арасында: мағдалалы Мәриям, кишкене Яқып пенен Иосестин анасы Мәриям хәм Саломия болды. ⁴¹ Олар Ийсаға Галилада болған ўақтында ерип жүрип, Оған хызмет еткен еди. Ол жерде Ийса менен бирге Ерусалимге келген басқа көп хаяллар да бар еди.

Ийсаның қәбирге қойылыуы

⁴² Күн кеш болды. Бул күн таярлық күни, яғный шемби күнинен алдыңғы жума күни еди. ⁴³ Сонда жоқарғы кеңестин хұрметли ағзасы, Қудайдың Патшалығын күтиўши ариматиялы Юсуп келди. Ол батыллық пенен Пилаттың алдына кирди де, Ийсаның денесин сорады. ⁴⁴ Пилат Ийсаның әлле кашан өлгенине хайран қалып, жүзбасыны шақыртып алды да:

— Өлгенине көп ўақыт болды ма? — деп сорады.

⁴⁵ Жүзбасыдан билип алғаннан соң, ол денени Юсупке берди. ⁴⁶ Юсуп кепинлик таўар сатып алды. Ол Ийсаның денесин атанақ ағаштан түсирип алып, кепин менен орады да, жартаста ойылған қәбирге қойып, қәбирдің аўзына бир тасты домалатып қойды. ⁴⁷ Мағдалалы Мәриям менен Иосестин анасы Мәриям Ийсаның қай жерге қойылғанын көрди.

Он алтыншы бап

Ийсаның қайта тирилиуи

¹ Дем алыс күни* өткеннен соң, мағдалалы Мәриям, Яқыптын анасы Мәриям хәм Саломия Ийсаның денесине жағыў ушын хош ийисли май сатып алды. ² Олар хәптениң биринши күни, яғный екшемби күни қуяш шығыўдан таң азанда қәбирге келди. ³ Өз ара:

— Қәбирдің аўзындағы тасты бизлерге ким домалатып берер екен? — деп сөйлести.

⁴ Бирақ басларын көтерип карап, тастың домалатып тасланғанын көрди. Тас жүдә үлкен еди. ⁵ Қәбирдің ишине кирген олар он тәрепте отырған ақ кийимли бир жас жигитти көрип, қорқып кетти.

⁶ Жигит оларға:

— Қорқпаңлар! Сизлер атанақ ағашқа шегеленген Насыралы Ийсаны излеп жүрсизлер-ғо. Ол қайта тирилди, Ол бул жерде жоқ. Мине, Оның қойылған жери. ⁷ Енди барып, Оның шәкиртлерине хәм Петрге: «Ол сизлерден бурын Галилада болады. Өзинин

* 16:1 Сөзбе-сөз: шемби күни.

айтканындай, Оны сол жерде көресизлер», – деп айтыңдар, – деди.

⁸ Хаяллар катты корқысып хәм калтырасып, қәбирден шығып кәшып кетти. Қорққанлықтан, хеш кимге хеш нәрсе айтпады.

Ийсаның мағдалалы Мәриямға көриниўи

⁹ Ийса хәптениң биринши күни, яғный екшемби күни ерте таңда қайта тирилип, биринши болып мағдалалы Мәриямға көринди. Ийса бурын оннан жети жинди қуўып шығарған еди. ¹⁰ Мәриям барып, буны Ийса менен бирге болғанларға хабарлады. Олар жылап, қайғырып отырған еди. ¹¹ Бирақ олар Ийсаның тири екенин хәм Мәриямның Оны көргенин еситсе де, исенбеди.

Ийсаның еки шәкиртине көриниўи

¹² Соңынан Ийса аўылға баратырған олардың екеўине баскаша түрде көринди. ¹³ Олар қайтып келип, баска шәкиртлерге хабарлағанда, оларға да исенбеди.

Ийсаның шәкиртлерине тапсырмасы

¹⁴ Соңынан Ийса аўқатланып отырған он бир шәкиртине көринип, оларды исенбеўшиликте хәм қайсарлықта айыплады. Өйткени олар Оның тирилгенин көргенлерге исенбеген еди. ¹⁵ Ийса оларға былай деди:

– Пүткил дүнья бойлап жүриңдер хәм барлық адамларға Хош Хабарды жәриялаңдар. ¹⁶ Ким де ким исенип шомылдырылса, қутқарылады, ал ким де ким исенбесе, хәким етиледи. ¹⁷ Исенгенлер менен мынадай кәраматлы белгилер бирге болады: Мениң атым менен жинлерди қуўып шығарып, жана тиллерде сөйлейди. ¹⁸ Қоллары менен жыланларды услап алса да хәм уўлы зат ишсе де, оларға зыян келмейди. Аўырыўлардың үстилерине қолларын қойғанда, олар шыпа табады.

Ийсаның аспанға алыныўы

¹⁹ Ийемиз Ийса оларға усыларды айтып болғаннан соң, аспанға алынды хәм Қудайдың оң тәрәпине отырды. ²⁰ Ал шәкиртлери барып, хәмме жерде Хош Хабарды жәриялап жүрди. Ийемиз олар менен бирге ислеп, Өз сөзин кәраматлы белгилер арқалы тастыйықлайтуғын еди.